

Kilttejä lapsia

Nuorisorikollisuus ja maahanmuutto Turun Sanomien jengikeskusteluissa
1980–1990- ja 2020-luvuilla

Hanne Yli-Parkas

Pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen koulutusohjelma, mediatutkimus

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2024

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen koulutusohjelma, mediatutkimus

Hanne Yli-Parkas

Kiltejä lapsia – Nuorisorikollisuus ja maahanmuutto Turun Sanomien jengikeskusteluissa 1980–1990- ja 2020-luvuilla

Sivumäärät: 71 sivua, 3 liitesivua

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee sitä, miten maakuntalehti Turun Sanomissa uutisoitiin niin sanotusta katujengi-ilmiöstä ja miten uutisteksteihin liittyy aiempi maahanmuuttoa koskeva keskustelu Suomessa. Vertailen 2020-luvun alkuvuosien jengiuutisointia 1980- ja 1990-lukujen taitteen uutisointiin nuorisorikollisuudesta. Pohdin, miten uutisointi eroaa toisistaan esimerkiksi tavoissa käsitellä nuoria tai heidän rikostensa vakavuutta.

Tutkimusaineistoni sisältää Turun Sanomien lehtileikearkistosta hakemani nuorisorikollisuutta käsittelevät tekstit, sekä lehden sähköisestä arkistosta hakemani katujengejä koskevat jutut. Noin 70 jutun aineisto painottuu uutisteksteihin, mutta mukana on myös yleisökirjoituksia sekä pääsivun kolumneja. Olen tutkinut kirjoituksia käyttäen diskurssianalyysia, ja painotukseni on aineistolähtöinen. Työni taustalla on erityisesti kehystämisen ja nimeämisen käsitteet, eli miten journalismissa kehystetään uutta ilmiötä ja miten uutisteksteissä käytetyllä nimeämisellä tuotetaan todellisuutta. Nojaan analyysissäni muun muassa Vesa Heikkisen näkemyksen siitä, kuinka yksittäisillä sanatason kielellisillä valinnoilla on roolinsa yhteisen sosiaalisen todellisuutemme rakentamisessa.

Analyysissäni tuli esille, että osittain nuorisorikollisuutta koskeva uutisointi oli samankaltaista vuosikymmenestä toiseen. Erityisesti tämä näkyi rikosseuraamuksia ja rikosten määrän kasvua koskevassa uutisoinnissa. Erot sen sijaan korostuivat siinä, miten rikoksentekejiä kohdeltiin joko lapsina tai järjestäytyneinä nuorisoryhminä. Analyysini perusteella eroja selittää osaltaan juuri maahanmuutto ja vuoden 2015 pakolaiskriisin kaltaiset tapahtumat, jotka muuttivat median tapaa käsitellä ”ulkoa tulevia vaikutteita”. Nopeatempoisessa uutistyössä usein piiloon jäävien käytäntöjen, rutiinien ja asennemuutosten tuominen näkyväksi oli osaltaan syy tämän pro gradu -tutkielman tekemiseen, ja toivoakseni analyysini auttaa jollain tasolla ymmärtämään, miksi kilteistä lapsista tuli järjestäytyntä rikollisuutta.

Avainsanat: diskurssianalyysi, nimeäminen, journalismi, maahanmuutto, nuorisorikollisuus, representaatio

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskysymykset	5
1.2	Aiempi tutkimus	7
2	Aineisto	11
2.1	Aineiston teemat	12
3	Tutkimukselliset menetelmät ja teoreettinen viitekehys	15
4	Aineistoanalyysi	19
4.1	Kun jengit tulivat – jengit kaveriporukasta järjestäytyneeseen rikollisuuteen	19
4.2	Rikosvastuun ikäraja alas vai parempia harrastuksia lapsille?	28
4.3	Viranomaistilastot vastaan yleinen luulo	33
4.4	”Lähiöitä ei olisi koskaan pitänyt rakentaa”	38
4.5	”Liittyy näihin maahanmuuttajajuttuihin”	42
4.5.1	Ruotsin tie	49
4.6	Yhteisöllisyys	52
4.6.1	Nuorten oma ääni	56
5	Johtopäätökset	61
	Lähteet	66
	Liitteet	70
	Liite 1. Tutkimusaineisto 1980–1993	70
	Liite 2. Tutkimusaineisto 2018–2024	70

1 Johdanto

Riski siihen, että Suomeen kehittyisi Ruotsin kaltaisia katujengejä, on tutkijan mukaan pieni, sillä nuorten tekemien rikosten määrä on laskenut Suomessa vuosien saatossa.

– Nuoret ovat Suomessa tosi kilttejä, kertoo yliopistolehtori Matti Näsi Helsingin yliopiston kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin laitokselta. (TS 21.1.2018)¹

Yllä oleva lainaus on Turun Sanomista vuodelta 2018. Vain muutamaa vuotta myöhemmin katujengikeskustelu suorastaan räjähti mediassa, niin Turussa kuin valtakunnallisestikin. Olin itse osallisena tässä keskustelussa työskennellessäni Turun Sanomissa uutis- ja rikostoimittajana, ja minua alkoi hyvin varhaisessa vaiheessa suorastaan vaivata se, miten hanakasti sana katujengi käytettiin nuorten rikollisuudesta kirjoitettaessa. Esimerkiksi 2000-luvun ensimmäiseltä vuosikymmeneltä Turun Sanomien arkistosta löytyy hakusanoilla + nuori* + jengi* vain yksittäisiä tuloksia, joista useimmat koskevat ulkomailla, kuten Britanniassa, muissa Pohjoismaissa tai Yhdysvalloissa tapahtuneita rikoksia. Kyseisen kymmenen vuoden ajalta arkistosta löytyy kymmenkunta kotimaan- tai paikallisuutista, joissa käsitellään nuorten tekemiä rikoksia, ja joissa mainitaan sana jengi. Hakusana katujeng* ei tuota ensimmäistäkään tulosta, joka koskisi Suomea. Sanoilla + rikoll* + jengi* löytyy kuitenkin samalla kymmenen vuoden aikavälillä jo useampi juttu. Niissä käsitellään rajuja rikoksia ja niiden tekijöitä, kuten amfetamiiniliigaa, Cannonballia ja paloittelumurhaa. Puhutaan aikuisista ihmisistä, joilla on pitkää rikollistaustaa. Mutta kun hakuajaksi rajaa 1.1.2020 – 31.12.2023, hakusana katujeng* tuottaa jo aivan toisenlaisen tuloksen – 155 eri tiedostoa.

Tämän pro gradu -tutkielman idea sai alkunsa, kun ryhdyin omassa työssäni Turun Sanomien rikos- ja uutistoimittajana pohtimaan, missä vaiheessa nuorista ryhdyttiin puhumaan katujengiläisinä, ja miksi. Vain neljä vuotta Matti Näsin kilttien nuorien jälkeen, tammikuussa 2022 Turun Sanomista löytyy jo otsikko "Onko Turkuun syntymässä katujengejä? Kaupunki ja poliisi selvittävät asiaa". (TS 11.1.2022)² Minua hämmensi se, miten nopeasti tuona keväänä nuorten tekemistä rikoksista ryhdyttiin puhumaan – ainakin oman kokemukseni mukaan – samoin sanakääntein kuin aikuisten järjestäytyneestä rikollisuudesta.

¹ "Suomen tilannetta seurataan tarkasti – Suomen jengitilanne Ruotsia huomattavasti parempi." Turun Sanomat 21.1.2018

² "Onko Turkuun syntymässä katujengejä? Kaupunki ja poliisi selvittävät asiaa." Turun Sanomat 11.1.2022

1.1 Tutkimuskysymykset

Tässä työssä pyrin selvittämään sitä, miten nuorisorikollisuudesta puhuttiin aiemmin ja miten nuorten rikokset vertautuvat keskenään. Vertailen kevään 2022 ja sen jälkeen tehtyä uutisointia uutisointiin 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, jolloin niin ikään keskustelu nuorisorikollisuudesta, jengeistä ja sen suitsimisesta oli toistuva uutisaihe Turun Sanomissa. Turun seutua vaivasi tuolloin erityisesti pahoinpitelyihin ja autovarkauksiin erikoistunut nuorisorikollisten ”kärkijoukko”, joka oli jäänyt kiinni yli sadasta rikoksesta vuodessa. (TS 6.12.1993)³

Samoin 1990-luvun taitteessa myös maahanmuuttajat alkoivat näkyä niin katukuvassa ja mediassa, joten pääkysymykseni on

- Miten eri tapaan nuorisorikollisuudesta uutisoitiin eri vuosikymmeninä, eli onko maahanmuutto vaikuttanut uutisoinnin luonteeseen.

Minua kiinnostaa siis se, kuinka paljon puheeseen vaikuttaa nuoren tausta. Tutkimukseni lähtökohta on se, ettei maahanmuutto näkynyt vielä 90-luvulla nuorisorikollisuutta koskevassa keskustelussa ja uutisoinnissa niin paljon kuin 2020-luvun alkuvuosina. Samaten nuorisorikollisuutta ei käsitetty niin järjestäytyneenä toimintana kuin katujengikeskustelun keväänä. Maahanmuuttajuuteen kytkeytyy katujengiutisoinnissa myös samanlainen sanasto kuin aiempien vuosien pakolaiskeskustelussa. Kuten Noora Magd kirjoittaa Poliisiammattikorkeakoululle tekemässään, katujengien määrittelyä koskevassa opinnäytetyössään, julkisessa keskustelussa katujengeistä korostuu huoli ”Ruotsin tiestä” ja pohdinnat siitä, onko Suomessa kehittymässä vastaavanlaisia katujengejä kuten Ruotsissa (Magd 2023, 6). 2020-luvun alun uutisoinnissa katujengien pelätään rantautuvan Suomeen. ”Ruotsin tie” on jotain, jonne ei pidä astua. ”Ruotsi yrittää katkaista jengiväkivallan kierteen ja patoaa maahanmuuttoa”. (TS 25.10.2022)⁴

Sanavalinnat luovat samanlaista hallitsematonta kaoottista kuvaa, mitä usein nähdään juuri pakolaiskeskustelun yhteydessä ja jonka edessä viranomaiset, valtiot ja kansalaiset ovat voimattomia. Tässä työssä haluan siis käsitellä sitä, miten viranomaismääritelmääkin vältellyt katujengiys esittäytyy julkisessa keskustelussa, erityisesti Turun Sanomien kaltaisessa paikallismediassa. Kuten edellä totesin, nämä listaamani kysymykset ovat heränneet pitkälti

³ ”Nuorten rikoskierrettä vaikea katkaista.” Turun Sanomat 6.12.1993

⁴ ”Ruotsi yrittää katkaista jengiväkivallan kierteen.” Turun Sanomat 25.10.2022

omassa työssäni uutis- ja rikostoimittajana. Erityisesti vuoden 2022 kevään ja kesän aikana minua alkoi häiritä, miten helposti jokainen yksittäinen kauppakeskus Hansassa liikkuva, harmaisiin verkkahousuihin ja mustaan toppatakkiin pukeutunut nuori leimattiin potentiaaliseksi riskiksi, ellei jo rikollisporukan jäseneksi. "Ei ole enää turvallista liikkua Turun keskustassa ilta-aikaan", kirjoitettiin kaupunkilehti Aamusetin mielipidepalstalla (Aamuset 28.7.2021), ja kaupunki ilmoitti tekevänsä 70 toimenpidettä turvallisuuden lisäämiseksi. Harvoin sen sijaan kysyttiin nuorilta itseltään, miten he kokevat keskustan turvallisuustilanteen tai nuorisorikollisuuden uhan.

Pääkysymykseni ohella minua kiinnostaa se, miten ja millä sanavalinnoilla media luo itse mielikuvaa katujengeistä. Oheiskysymyksiä ovat

- Miten tähän keskusteluun osallistuivat viranomaiset tai muut tahot
- Kuinka lisääntyneeseen rikollisuuteen toivotaan valtion tai kuntien reagoivan
- Miten nuoret pääsivät itse ääneen eri vuosikymmeninä
- Alkoiko media itse reflektoida itseään missään vaiheessa, ja miten

Hypoteesini on, että 2020-luvun keskusteluun kytkeytyy maahanmuutto paljon vahvemmin kuin 1990-luvun taitteessa. Muun muassa Anna Rastas huomauttaa, miten nopeat yhteiskunnalliset muutokset vaikeuttavat ilmiöiden jäsentämistä ja nimeämistä. Tämä on näkynyt hänen mukaansa myös Suomessa keskusteluissa joidenkin sanojen merkityksistä, käyttökelpoisuudesta ja sopivuudesta. Rastas nostaa esimerkiksi n-sanan, millä saatettiin viitata afrikkalaisiin ja heidän jälkeläisiinsä vielä 1990-luvulla (Rastas 2019, 357–381). Ennakkoon arvioin, että samaa nopeaa yhteiskunnallista muutosta on havaittavissa myös jengi-sanan käytössä. Ensinnäkin sana katujengi ilmestyi hyvin nopeasti keväällä 2022 median käyttöön. Oletukseni on, että sanalla jengi on erilaisia sävyjä sen mukaan, puhutaanko jengeistä 90-luvulla vai 2020-luvulla. Arvioni on, että Rastaaan mainitsema nopea yhteiskunnallinen muutos on tässä tapauksessa esimerkiksi vuoden 2015 pakolaiskriisi, jolloin Suomesta haki turvapaikkaa yli 32 000 henkilöä (Maahanmuuttoviraston tilasto Vireille tulleet turvapaikkahakemukset 1.1.2015 – 27.12.2015). Tämä vaikutti muun muassa suomalaisten käsityksiin maan turvallisuustilanteesta (Puustinen 2017, 9). Turvallisuus on toistuva teema myös nuorisorikollisuutta käsittelevissä uutisissa, niin 1990-luvun taitteessa kuin 2020-luvun alussa.

1.2 Aiempi tutkimus

Koska nuorisorikollisuus aiheena on samaan aikaan sekä ikuiselta vaikuttava että uusi, aiempaa tutkimuskirjallisuutta aiheesta sekä on että ei. Varsinaisiin katujengeihin, kuten ne käsitetään nyt 2020-luvulla, tutkimuskirjallisuutta ei juuri ole. Kuten Poliisiammattikorkeakoululle aiheesta opinnäytetyönsä tehnyt Noora Magd huomauttaa, ajankohtaisimmat tiedot Suomessa aiheeseen liittyen löytyvät median oikeusjournalismista ja poliisin tiedotteista sekä Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoiden laatimista AMK-opinnäytetöistä (Magd 2023, 9). Koska katujengikeskustelu on niin tuore ilmiö, siitä ei ole juurikaan vielä tutkimusta ainakaan siitä näkökulmasta, miten media on osallistunut ilmiön luontiin ja sanan vakiinnuttamiseen ja rajaamiseen. Siksi koen, että oma tutkimukseni tuo osaltaan pienen lisäyksen nuoriso- ja katujengitutkimukseen.

Nuorisorikollisuus laajempänä käsitteenä sen sijaan ei ole uusi ilmiö. Se oli viranomaisten silmissä todella vakava ja hälyttävä ongelma jo 1950- ja 1960-luvun Suomessa, ja taatusti myös sitä aiemmin. Kerttu Tarjamo kirjoittaa pro gradu -tutkielmassaan *Häiriön hallintaa hyvinvointivaltiossa: Viranomaisten nuorisorikollisuus 1950- ja 1960-luvun Suomessa*, kuinka viranomaiset kokivat hämmennystä: jos hyvinvointi oli yhteiskunnassa lisääntynyt, niin miksi ihmeessä nuorten tekemä rikollisuus kasvoi? Nuorisorikollisuus niin kuin rikollisuus yleensä koettiin aikansa häiriöksi ja siksi se piti yrittää poistaa. Tarjamo kuvailee, kuinka aikalaislähteiden perusteella nuorisorikollisuudesta muodostui 1950-luvun alusta lähtien kuuma puheenaihe. Lopulta keskustelun suunta kääntyi niin, että 1960-luvun lopulla esiintyi kommentteja, jotka kyseenalaistivat kokonaan 1950-luvulla vielä täysin asialliseksi koetun huolen (Tarjamo 2000, 10–11). Tarjamo lainaa Pehr Charpentieria, jonka mukaan rohkeimmat uskalsivat väittää, että nuorison käyttäytymisestä noussut kohu johtuikin vanhempien epärealistisista ja vanhentuneista kristilliseen arvofilosofiaan perustuvista käsityksistä (Charpentier 1968, 624–628).

Uskallan väittää, että myös tarkastelemallani ajanjaksolla saatetaan nähdä jonkinlaista keskustelun suunnanmuutosta – ei ehkä vanhentuneiden kristillisten arvojen vuoksi, vaan enemmänkin muutoksena siinä, miten kantasuomalaisien ja maahanmuuttajataustaisten nuorten tekemiä rikoksia käsitellään. Ennakkoarvioni on, että jengiytymisestä ei ole puhuttu niinkään järjestäytyneenä toimintana aiempina vuosikymmeninä, kun tekijöinä ovat olleet ns. kantasuomalaiset nuoret. Kun tekijöinä ovat myös maahanmuuttajat, myös puhe järjestäytymisestä, klaaneista ja jengitunnuksista alkavat saada sijaa. Mikäli työssäni todella

tulee esiin se, että toimituksissa ryhdyttiin käyttämään uudenlaista kieltä jengeistä, kun niitä pystyttiin sitomaan maahanmuuttoon, koen itse toimittajana, että tämä on keskustelu, joka kannattaisi käydä myös katujengeistä kirjoittaneissa toimituksissa läpi. Siksi näen, että tälle tutkimukselle on paikkansa.

Kokonaan oma kysymyksensä on, kuinka yleistä nuorisorikollisuus on. Tämän tutkielman alussa lainasin Turun Sanomien haastattelua, jossa yliopistonlehtori Matti Näsi Helsingin yliopistolta huomauttaa, että nuorten tekemien rikosten määrä on laskenut Suomessa vuosien saatossa. Markus Kaakinen ja Matti Näsi kirjoittavat artikkelissaan *Nuorisorikollisuuden esiintyvyys ja tekomäärät Suomessa 1995–2020*, kuinka iällä ja rikoskäyttäytymisellä on vahva yhteys. Eritoten perinteinen rikoskäyttäytyminen kuten varkaudet ja pahoinpitelyt painottuvat vahvasti nuoruuteen ja teini-ikään. Suurimmalla osalla ihmisistä rikoskäyttäytyminen rajoittuu pääasiassa nuoruusvuosiin (Kaakinen & Näsi 2021, 6). Olennaista on kuitenkin erottaa esiintyvyys ja tekomäärät. Kuten Kaakinen ja Näsi tiivistävät, rikoksia tekevien nuorten määrä viittaa niin sanottuun esiintyvyyteen eli siihen, mikä osa nuorista todellisuudessa tekee rikollisia tekoja. Tekomäärät puolestaan kertovat siitä, kuinka paljon nuoret tekevät rikoksia (Kaakinen & Näsi 2021, 7). Asiantuntijat siis muistuttavat tilastojen todellisuudesta, mutta miten se pääsee esiin mediassa?

Työni tutkimustausta on osittain kriminologiassa, joka tarkastelee rikosten tekemistä ja niiden uhreja sekä rikollisuuden syitä ja seurauksia. Omassa työssäni pääpaino on siis kuitenkin mediateksteissä, ja siinä tukenani ovat muun muassa Karina Horsti (2005), Suvi Keskinen (2009) ja Pentti Raittila (2004). He ovat tutkineet muun muassa maahanmuuttajuutta suomalaisessa mediassa. Jyväskylän yliopiston kulttuuripolitiikan lehtori Karina Horstin työ keskittyy juuri mediatutkimuksen sekä maahanmuutto- ja pakolaistutkimuksen risteymiin. Hän muistuttaa väitöskirjassaan *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*, että etnisyyttä tuotetaan erilaisilla kentillä, joista journalismin kenttä on yksi olennaisimpia. Median kertomusten kautta esimerkiksi turvapaikanhakijasta on muodostunut tietynlainen stereotyyppinen mielikuva (Horsti 2005, 33). Vierauden rajat käsittelee juuri sitä, miten maahanmuuttajia käsitellään mediassa eri tavoin riippuen heidän taustastaan, ja miten turvallisuusdiskurssi yhdistetään esimerkiksi pakolaisuuteen. Horsti käy läpi sitä, miten uutiset valitaan ja rakennetaan erilaisista osasista kokonaiseksi kertomukseksi. Koen, että samoin nuorten jengeistä ja katujengeistä erityisesti rakennetaan mediassa tietyn tyyppistä kuvaa – ja tätä kuvaa piirretään hyvinkin tarkkoilla yksityiskohdilla, kuten kuvailemalla tietynlaista vaatetusta, musiikkimakua tai sosiaalisen median käyttöä. Horsti myös

huomauttaa, kuinka media voi ohjata kiinnostuksen valokeilaa joihinkin asioihin ja toimijoihin, ja jättää toisia asioita marginaaliin. Journalismin valta liittyy ensisijaisesti asioiden kehystämiseen ja julkisuuteen pääsyn kontrollointiin (Horsti 2005, 37). Pentti Raittilan teokset *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina* sekä *Etnisyys ja rasismi journalismissa* käsittelevät puolestaan uutistekstien kieltä, ilmaisukeinoja ja retoriikkaa, ja miten niillä rakennetaan merkityksiä.

Oman tutkimukseni kannalta olennaista on myös Suvi Keskinen huomio siitä, kuinka suomalainen julkinen keskustelu maahanmuutosta muuttui syksyllä 2008 merkittävästi. Aiheen politisoituminen liittyi kaksiiin vaaleihin, 2008 kunnallisvaaleihin ja 2009 eurovaaleihin. Keskustelun pääosaan nousivat maahanmuuton ongelmat (Keskinen 2009, 33). Heti eurovaalien jälkeen vuonna 2009 Keskinen julkaisi yhdessä Anna Rastaa ja Salla Tuorin kanssa teoksen *En ole rasisti, mutta... maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Teos avaa useita omassa työssä pohtimiani näkökulmia. Siinä Keskinen huomauttaa, kuinka julkiselle keskustelulle oli tyypillistä se, että maahanmuuttajien oletettiin olevan ryhmä, joka on jossain maan rajojen, tai ainakin keskustelun ulkopuolella. Valtaosa tähän ryhmään niputetuista ihmisistä on kuitenkin saanut jo kansalaisuuden, osa syntynytkin täällä (Keskinen 2009, 41). Keskinen huomauttaa lisäksi, kuinka maahanmuuttokeskustelussa vähiten on kuultu heitä, joita keskustelu eniten koskettaa, eli maahanmuuttajia itseään ja niitä lapsia ja nuoria, joiden vanhemmat ovat muuttaneet Suomeen. Samassa teoksessa myös Husein Muhammed nostaa esiin huomion siitä, että turvapaikanhakijoista esitetään monenlaisia väitteitä, mutta heitä itseään kuullaan harvoin. Muhammed on tarkastellut erityisesti alaikäisten käsittelyä mediakeskustelussa. Hän huomauttaa, että alaikäisiä koskevissa kysymyksissä asiantuntijaksi pääsee mediassa varsin kevyin perustein. (Muhammed 2009, 134). Suomen Somaliliiton puheenjohtaja Said Aden puolestaan analysoi *En ole rasisti, mutta* -teoksessa sitä, kuinka suurimalla osalla suomalaisia ei ollut omakohtaista tietoa maahanmuuttajista 1990-luvulla, jolloin asenteet pakolaisia kohtaan kiristyivät. Siksi median rooli tietolähteenä korostui. Tässä työssä käyn aineistoani läpi myös siitä näkökulmasta, miten maahanmuuttajat itse, erityisesti nuoret, pääsevät ääneen uutisoinnissa.

Seuraavassa käyn läpi muun muassa sitä, miten olen aineistoni valinnut ja miten käsittelen sitä eri teemojen kautta. Olen valinnut työhöni neljä eri teemaa tai käsittelykulmaa, jotka nousivat aineistoa läpikäydessäni luontevasti esiin. Muitakin luokittelutapoja aineistolle voisi

varmasti olla, mutta koen, että tämä "aineiston itsensä johdattelema" jaottelu toimii tässä työssä.

2 Aineisto

Koska haluan vertailla sekä sitä, miten nuorisorikollisuudesta on puhuttu aiemmin, että sitä, miten katujengeistä puhutaan viime vuosina, olen valinnut aineistoksi rikosuutisoitinta kolmelta eri vuosikymmeneltä – 1980-luvun lopusta 1990-luvun puoliväliin, sekä 2020-luvun alun. 2020-luvun alku valikoitui juuri siitä syystä, että tuolloin katujengikeskustelu ryöpsähti suomalaisessa mediassa. Aiemmat vuosikymmenet valitsin puolestaan siksi, että tuolloin esimerkiksi Turussa maahanmuutto alkoi jo ”näkyä katukuvassa”. Maahanmuutto kääntyi Suomessa selvään kasvuun juuri 1990-luvun taitteessa ja Turku on pääkaupunkiseudun jälkeen maahanmuuton suurin kohdealue Suomessa (Turun kaupunki 2014). Turun Varissuolla oli paljon asuntotarjontaa ja maahanmuuttajia sijoitettiin sinne (YLE 26.9.2023)⁵, kuten myös sittemmin Halisiin. Aineistoa valitessani kävin läpi muun muassa Turun Sanomien arkistoa myös aiemmilta vuosikymmeniltä, 50-luvulta 70-luvulle, mutta koen, että tutkimuskysymysteni kannalta olennaisimmat ajankohdat osuvat juuri 1990-luvulle.

Aiempien vuosikymmenien aineisto on valikoitu Turun Sanomien arkistosta niin, että hain lehtileikearkistosta uutiset, jotka oli niputettu nuorisorikollisuuden alle. Käytännössä tämä kattoi myös muun muassa sovittelu- ja esitutkintalakia koskevat uutisoinnit, joissa saatettiin viitata myös ”lisääntyneeseen nuorisorikollisuuteen”. Koska kyseiset tekstit eivät kuitenkaan käsitelleet sen enempää juuri nuorten tekemiä rikoksia, vaan keskittyivät lainsäädäntöhankkeisiin ja niistä käytyyn poliittiseen keskusteluun, jätin ne tutkimukseni ulkopuolelle.

Kaikkiaan aineistoksi tiivistyi lopulta noin 70 lehtileikettä. Tämän lisäksi olen hakenut Turun Sanomien sähköisestä arkistosta uutiset aikavälillä 1.1.2020-31.12.2023, joissa puhutaan nuorisorikollisuudesta, katujengeistä tai jengiytymisestä. Yksistään sanalla katujeng* löytyi 155 eri tiedostoa. Sähköisen arkiston kohdalla hakusanojen rajaaminen on huomattavasti helpompaa kuin lehtileikearkistossa. En siis voinut hakea esimerkiksi sanalla ”katujengi” 1980- ja 1990-luvun uutisista, sillä jengit menivät kattotermin ”nuorisorikollisuus” alle. Mutta aineistoni perusteella uskallan sanoa, että olen onnistunut saamaan eri vuosikymmeniltä varsin vertailukelpoisen uutiskokoelman.

Pohdin myös työtä aloittaessani, laajennanko tutkimukseni käsittelemään esimerkiksi Helsingin Sanomia tai Åbo Underrättelseriä. Helsingin Sanomilla on kuitenkin ollut Turussa

⁵ “Tämä lähiö ei ole vielääkään toipunut 1990-luvun lamasta.” YLE 26.9.2023

varsin vaihtelevasti oma toimitus, eikä pääkaupungissa ole keskitytty niin johdonmukaisesti Turun asioihin eri vuosikymmenillä. Siksi päätin jättää Helsingin Sanomat tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Åbo Underrättelseriltä puolestaan löytyy sähköinen arkisto myös rajaamiltani vuosikymmeniltä. Päädyin kuitenkin pitäytymään vain Turun Sanomissa, sillä materiaalia on runsaasti jo yhden paikallismedian tuotannosta ja päätarkoitukseni on kuitenkin vertailla eri vuosikymmeniä, ei niinkään eri medioita. Mikäli aineistossa nostetaan esiin muiden medioiden uutisia, ne ovat käytännössä Turun Sanomien tekemiä lainauksia. Koska olen ollut itse osana tätä ”koneistoa” rakentamassa keskustelua katujengeistä, aion työssäni tuoda esiin myös kokemuksiani toimitusarjesta ja siitä, millaiset valinnat ja käytännön realiteetit ohjaavat uutistekstejä siinä missä ehkä alitajuntaiset vaikuttimetkin. En ole rajannut omia uutistekstejäni pois aineistosta. Tekstin sujuvoittamista varten kuljetan aineistoa analyysin lomassa esimerkkeinä. Jokaiseen esimerkiksi nostamaani uutiseen viittaa alaviitteissä. Keskityn analyysissäni uutisteksteihin, enkä ole valinnut mukaan uutisissa käytettyjä kuvia. Pääpaino on siis sanojen ja tekstikokonaisuuksien analysoinnissa. Työn lopuksi pohdin kuitenkin lyhyesti kuvien problematiikkaa nuorten omaa ääntä koskevassa osiossa. Kuten aiemmin totesin, olen valinnut työhöni neljä eri teemaa tai näkökulmaa, jotka nousivat aineistosta esiin. Näiden teemojen pohjalta olen rakentanut myös työni empirisen analyysiluvun (luku 4) rakenteen.

2.1 Aineiston teemat

Aineistolukuni ensimmäisessä osiossa (luku 4.1) analysoin eri vuosikymmenien tekstejä siitä näkökulmasta, mitä sanalla jengi on tarkoitettu ja miten mielikuvaa nuorten rikollisuuden järjestäytyneisyydestä on rakennettu. Jotta pääsisin pureutumaan varsinaiseen tutkimukseeni, on ensin myös määriteltävä se, mitä katujengillä tarkoitetaan. Oma näkemykseni on, että mediassa sanaa käytetään hyvinkin vaihtelevasti, tai ainakin käytettiin 2020-luvun alkuvuosina ilmiön ollessa vielä uusi.

Se ei sinänsä ole ihme, sillä jopa viranomaisilla on ollut vaikeuksia määritellä, mitä katujengeillä tarkoitetaan. Noora Magd kirjoittaa opinnäytetyössään *Kavereista 2020-luvun liivijengeihin? Katujengien määritelmä ja esiintyvyys Vantaalla*, kuinka julkisessa keskustelussa ”katujengi”-termin alle yhdistetään myös (nuoriso)porukoita tai ryhmiä, joihin ei kuulu rikollisuus tai joissa rikollisuus on suhteessa lievempää, eikä rikollisuus ole porukan tai ”jengin” olemassaolon pääasiallinen syy. Rikoksia tekevien nuorten osuus on kokonaiskuvassa pieni. Vielä pienempi osa ryhmistä syyllistyy vakaviin rikoksiin ja nykyisen

tutkimustiedon valossa vain marginaaliosa ”katujengeistä” muuttuu pitkäaikaiseksi järjestäytyneeksi rikollisuudeksi (Magd 2023, 2). Termi kuitenkin tarttui mediassa nopeasti käyttöön. Helsingin Sanomat uutisoi vuoden 2023 maaliskuussa, kuinka katujengeistä on tullut jo normaali ilmiö (HS 14.3.2023)⁶, vaikka vielä vuotta aiemmin kukaan ei tuntunut tietävän, mitä katujengillä tarkoitetaan.

Koska tähän osioon liittyy vahvasti myös viranomais- ja asiantuntijalähteiden käyttö, kokonaan omassa osiossaan (luku 4.3) käyn läpi, miten viranomaiset ovat päässeet esiin ja tuovatko ne ns. vastakkaista näkökulmaa keskusteluun – eli koittavatko viranomaiset ”rauhoitella” puhetta rikollisuuden ”leviämisestä”. Olen itsekin haastatellut viranomaista, joka korosti, että rikoksia tekevät yhä harvemmat, mutta nämä harvemmat nuoret tekevät aiempaa enemmän yksittäisiä rikoksia. Samaten aiemmin siteeraamani Kaakinen ja Näsi huomauttavat, kuinka nuorten rikoskäyttäytyminen on varsin säännöllisesti esillä mediassa ja siihen liittyy paljon myös virheellisiä käsityksiä ja ennakkoluuloja. Nuorten osuus on ollut laskusuuntainen myös poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta 2000-luvun alkuun verrattuna. Nuorten omaisuusrikosten lasku on ollut varsin systemaattista 1990-luvun puolivälistä asti (Kaakinen & Näsi 2021, 8). Näitä ennakkoluuloja ja tilastojen todellisuutta käyn siis läpi.

Sitä ennen (luku 4.2.) puin sitä, mitä konkreettisia seuraamuksia aikansa uutisoinnissa on vaadittu. Anna Rastas kirjoittaa, kuinka tutkijoiden halu nimetä ryhmiä johtuu yleensä tarpeesta määritellä ja rajata tutkimuksen kohderyhmiä. Nimeämisillä on kuitenkin monenlaisia seurauksia (Rastas 2013, 174). Väitän, että tutkijoiden tapaan myös toimittajilla on tarve nimetä ryhmiä – joko ilmiötä selittääkseen tai otsikoita myydäkseen. Katujengi on lyhyt ja ytimekäs, samaan aikaan sekä tarpeeksi kuvaava että riittävän laaja ja moniselitteinen, jotta se on käyttökelpoinen toimitusarjessa. Lyhyellä ja ytimekkäälläkin sanalla voi silti olla kauaskantoisia seurauksia.

Neljäs teemani (luvut 4.4., 4.5. ja 4.6.) koskee maahanmuuttajuuden ja lähiöiden roolia uutisoinnissa.

Janne Kivivuori kirjoittaa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa vuodelta 2014, että nuorten maahanmuuttajamiesten keskimääräistä korkeampi rikosalttius on ”melkein pä kaikkien kriminologisten rikollisuusselitysten ennustama asiointi”. Maahanmuuttajien aineelliset olot ovat usein kantaväestöä huonommat, mikä johtaa turhautumiseen ja sitä kautta

⁶ ”Helsingin poliisi: Katujengeistä tullut normaali ilmiö.” Helsingin Sanomat 14.3.2023

aggressioon. Maahanmuutto myös irrottaa nuoria miehiä lähtömaan sosiaalisista verkostoista ja yhteisöistä – prosessi, joka sosiaalisen kontrollin teorian mukaan kohottaa rikosalttiutta. Leimaamisprosessit lienevät erityisen voimakkaita maahanmuuttajien kohdalla muun muassa rasismien vuoksi. Kaikki nämä tekijät vaikuttavat kriminologian perusteella rikosalttiutta kohottavasti (Kivivuori 2014, 6).

Mielestäni juuri tämä leimaamisprosessi on kriittisessä roolissa, kun mietimme, miten katujengeistä puhutaan mediassa. Miten maahanmuuttajanuoria, tai vaikkapa tietyllä tavalla pukeutuvia nuoria leimataan rikolliseksi ja millä perustein. Kuten Kivivuori huomauttaa, on tärkeä korostaa myös sitä, että kaikissa Oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen tutkimuksessa tarkastelluissa väestöryhmissä suuri enemmistö ei ole osallistunut rikoksiin. Jokin ryhmä ei siis ole kaikkienensa tai olemuksellisesti rikollinen (Kivivuori 2014, 6). Osittain teemat myös linkittyvät toisiinsa, eikä esimerkiksi lähiöitymiskeskustelua voi erottaa kokonaan maahanmuuttokeskustelusta, tai maahanmuuttokeskustelua siitä, mitä toimenpiteitä uutisteksteissä vaaditaan.

3 Tutkimukselliset menetelmät ja teoreettinen viitekehys

Käsittelen tässä tutkielmassa aineistoni mediatekstejä diskurssianalyysin kautta. Diskurssianalyysissä tarkastellaan kielenkäyttöä toimintana, joka rakentaa sosiaalista todellisuutta. Diskurssianalyysi voidaan myös määritellä "kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä" (Jokinen 2016, 38). Tätä rakentumista jäsennetään usein sellaisten kysymysten yhdistelyllä, kuin "mitä sanotaan", "miten sanotaan", "missä tilanteessa" ja "millä seurauksilla". "Sanominen" tulee kuitenkin ymmärtää tässä hyvin laajasti siten, että se sisältää myös kirjoitetut tekstit ja muun merkitysvälitteisen tekemisen (Suoninen 2021).

Diskurssianalyyseissa on kuitenkin eroja. Suoninen tiivistää, kuinka kriittinen diskurssianalyysi tutkii sitä, miten kielenkäyttö tuottaa sosiaalista ja poliittista eriarvoisuutta. Tässä suuntauksessa sovelletaan yleensä Michel Foucault'n ajattelua. Keskeistä on, millaiset diskurssit saavat keskeisen aseman ja millaisia asemia (subjektipositioita) nämä hegemoniset diskurssit rakentavat alistettujen ryhmien jäsenille. Karina Horsti on kirjoittanut, kuinka jako meihin ja (alistettuihin) muihin ei ole yksinkertainen, vaan muukalaisuuteenkin on vedetty erilaisia painotuksia ja rajoja. Horsti nostaa esimerkiksi Ylva Brunen havainnon sukupuolierosta median maahanmuuttajadiskurssissa Ruotsissa. "Invandrakvinnan" tarkoittaa alistettua ja tietämätöntä objektia, "invandrakillen" on tradition ja intohimon valtaava fanaatikko. Maahanmuuttajamies on vierauden, rikollisuuden ja juurettomuuden ruumiillistuma. Horsti huomauttaa, että tämä stereotyyppi liittyy lähiörepresentaatioihin – lähiöpoikia kun on kuvattu samaan tapaan jo ennen maahanmuuttajakeskustelun nousua (Horsti 2005, 203). Arvioni on, että löydän myös omasta aineistostani tällaista jaottelua erilaisten alistettujen ryhmien välillä. Aineistoni kun koskee sekä nuoria, että nuoria maahanmuuttajia; kaksi ryhmää, jotka ovat usein aliedustettuina, että keskustelun ulkopuolella mediassa.

Analyttinen diskurssianalyysi tutkii puolestaan yksityiskohtaisesti sitä, miten monin tavoin arkinen kielenkäyttö saa asioita tapahtumaan (Suoninen 2021). Mainitsemani esimerkki siitä, kuinka Turun kaupunki oli listannut 70 toimenpidettä kaupungin keskustan turvallisuuden lisäämiseksi sen jälkeen, kun Turun turvallisuus nousi puheenaiheeksi muun muassa mielipidepalstoilla, on mielestäni juuri tällainen konkreettinen tapahtuma ja seuraus. Vuoden 2023 lokakuussa Juristiliitto puolestaan vaati kovempia rangaistuksia alle 15-vuotiaita

rikolliseen toimintaan värvääville (TS 13.10.2023)⁷. Petteri Orpon hallitusohjelmaan kirjattiin vuonna 2023 erilaisia tiukennusehdotuksia muun muassa aselakeihin liittyen. Niillä oli tarkoitus tarttua muun muassa kasvavaan nuoriso- ja jengirikollisuuteen (Valtioneuvosto). Kaikki kolme esimerkkiä ovat konkreettisia esimerkkejä Suomisen mainitsemasta asioiden tapahtumisesta.

Norman Fairclough kirjoittaa teoksessaan *Miten media puhuu*, etteivät mediatekstit ainoastaan ”heijasta todellisuutta”, vaan ne luovat todellisuudesta omia muunnelmiaan. Nämä muunnelmat syntyvät niistä valinnoista, joita tehdään tekstien tuottamisen eri vaiheissa (Fairclough 1997, 136). Fairclough’n teos on julkaistu alun perin jo vuonna 1997, mutta sen käytännöllinen ote mediatekstien kielen analysointiin sopii hyvin työhöni. Tässä työssä käsittelen myös sitä, miten katujengeistä tai nuorisorikollisuudesta kirjoittaneet toimittajat ovat tuoneet esiin Fairclough’n mainitsemaa valintaa eri vuosikymmenillä omista uutisjutuissaan, vai ovatko lainkaan. Kuten Suoninen huomauttaa, diskurssianalyyssissa on mahdollista käyttää erilaisia aineistoja haastatteluista nettikirjoitteluun ja lehtiartikkeleista videotallenteisiin ja kirjeisiin (Suoninen 2021). Kun pohdin, miten ja millaista mielikuvaa katujengeistä luodaan ja miten yksittäistapaukset niputetaan osaksi laajempaa ilmiötä, diskurssianalyysi antaa siihen mielestäni parhaat työkalut.

Työssäni käytän myös kehyksen ja nimeämisen käsitteitä. Esimerkiksi Karina Horstin tutkimus turvapaikanhakijoiden käsittelystä suomalaisessa mediassa on vahvana taustana omalle tutkimukselleni. Tämä gradu lähti liikkeelle samaan tapaan kuin Horstin oma tutkimus; Horstin sanoin ”ihmettelystä ja epämurkavista olotiloista”. Horsti huomauttaa, kuinka journalismi ei käsittele maahanmuuttoa yhden yhteisen kehyksen kautta, vaan se voi käyttää ristiriitaisiakin kehyksiä (Horsti 2005, 15). Horsti määrittelee omassa tutkimuksessaan kehyksen käsitteen työkaluksi analyysia varten. Kehys on tulkintakehikko, jonka avulla ihmiset järjestelivät kokemusmaailmaansa – ihmiset pyrkivät vihjeiden perusteella määrittelemään näkemäänsä ja ymmärtämään tilannetta (Horsti 2005, 48). Kehyksen käsitettä voidaan soveltaa aineistoon Horstin mukaan esimerkiksi tarkastelemalla, miten eri uutiskehykset muovaavat yhteiskunnallisen ja kulttuurisen tason prosesseja, kuten julkista keskustelua. Näen, että tämä kehyksen käsite ja tapa soveltaa sitä aineistoon sopii myös omaan tutkimukseeni.

⁷ “Juristiliitto haluaa lisäresursseja jengirikollisuuden torjuntaan.” Turun Sanomat 13.10.2023

Horsti huomauttaa, kuinka kehysanalyysia on sovellettu paljon marginaaliryhmien julkisuutta käsittelevissä tutkimuksissa. Siksikin se sopii omaan työhöni, jos ja kun näen nuoret ja maahanmuuttajat molemmat marginaaliryhminä. Horsti myös lisää, kuinka kehysanalyysia soveltaneissa mediatutkimuksissa huomio tarkentuu usein toimittajien rutiininomaiseen tapaan kehystää samanlaisia tapahtumia samalla tavalla. Kehystäminen on keskeinen elementti toimittajan työtä – monimutkaisista tapahtumista on muokattava selkeitä uutisia. Horsti onkin ottanut omassa työssään huomioon myös toimitustyön rutiinit (Horsti 2005, 52–53). Yritän tehdä omassa työssäni osittain samaa ja tuoda esiin toimitusarkea ja sen vaikutusta uutisointiin. Koska edellä mainitsemaani kriittistä diskurssianalyysia on myös kritisoitu siitä, että se olisi vain tietynlaisten ”tulkinnallisten preferenssien” naamioimista näennäiseen objektiivisuuteen (Jones 2006, 28), koetan juuri tällä toimitustyön esiintuonnilla edesauttaa oman tutkimustyöni objektiivisuutta ja läpinäkyvyyttä.

Kielitieteilijä ja Oulun yliopiston suomen kielen dosentti Vesa Heikkinen (2020) puolestaan kirjoittaa, kuinka nimeämiset saattavat vaikuttaa neutraaleilta, vaikka eivät sitä ole. Joskus yksi ryhmä haluaa määritellä toisen ryhmän omiin tarkoituksiinsa sopivalla tavalla (Heikkinen 2020, 86). Toisinaan taas ryhmiä voidaan uudelleennimetä. Heikkisen esimerkissä aiemmin puhuttiin opiskelijoista, nyt oppijoista. Näkisin, että tulevassa analyysissäni tällä uudelleennimeämisellä on merkitystä, kun sana jengi muuttui kuvaamaan löyhän nuorisoporukan sijaan järjestäytyneitä rikollisuutta. Heikkinen huomauttaa, että uudelleennimeämistä voidaan tarkastella myös yhteisöjen näkökulmasta (Heikkinen 2020, 91–93). Analyysini lähtökohta on, että katujengikeskusteluun liittyy vahvasti myös maahanmuuttajien yhteisö, joten uudelleennimeämisen käsite on nähdäkseni hyvä työkalu tulevaa analyysia varten. Samaten Heikkisen käsite ylinimeämisestä tulee tarpeeseen. Heikkisen mukaan ylinimeämisellä voitaisiin viitata liioitteluun; ylinimeämisellä nimetty asia nostetaan arvoasteikolla ylös. Heikkinen huomauttaa, että nimeämisissä on valinnanvaraa. Uudelleennimeämisen tai ylinimeämisen taustalla voi olla poliittisia syitä. Analyysini nojaa pitkälti Heikkisen työhön, sillä aion pureutua juuri kielen yksityiskohtiin, sana- ja jopa tavutasolla Heikkisen tapaan. Kuten Heikkinen huomauttaa, kielenkäyttäjät ei välttämättä aina huomaa toisen kielenkäyttäjän tarkoituksiperiä, koska niitä ei ole avoimesti kerrottu (Heikkinen 2020, 16). Omassa työssäni tuon esiin juuri näitä näkymättömiä tarkoituksiperiä ja sitä, ovatko toimittajat itsekään tietoisia valintojensa vaikutuksista. Heikkisen työ antaa minulle työkalut kohdistaa katsetta tähän näkymättömään.

Seuraavaksi siirryn käsittelemään aineistoani edellä esittämäni teemoihin jaon ja järjestyksen mukaisesti. Ensimmäisenä pureudun siis luvussa 4.1. jengi-sanankäytön merkityksiin eri vuosikymmeninä. Luvussa 4.2. käyn läpi sitä, mitä uutisoinnissa on esitetty ratkaisuksi nuorisorikollisuuteen ja luku 4.3. puolestaan käsittelee eri viranomaisten mahdollisesti vastakkaisiakin näkemyksiä. Viimeinen osio eli luvut 4.4., 4.5. ja 4.6. puivut erityisesti maahanmuuttajuuden, lähiöitymisen ja nuorten yhteisöllisyyden näkökulmia uutisoinnissa.

4 Aineistoanalyysi

4.1 Kun jengit tulivat – jengit kaveriporukasta järjestäytyneeseen rikollisuuteen

Tammikuussa 2022 Turun Sanomissa oltiin vielä varovaisia katujengeistä puhuttaessa. Varovaisuus näkyi konkreettisesti otsikossa asti kysymysmuodossa – ”Onko Turkuun syntymässä katujengejä? Kaupunki ja poliisi selvittävät asiaa.” (TS 10.1.2022)⁸ Jutussa kerrottiin paria päivää aikaisemmin tehdystä puukotuksesta Turun Puolalanpuistossa, jossa 14-vuotias loukkaantui vakavasti. Teosta epäiltiin samanikäisiä teinejä. Jutussa myös muistutettiin syyskuussa 2021 tapahtuneesta pahoinpitelystä Vasaramäessä, missä ikätoverit ryöstivät 13-vuotiaan.

Nuorisopalvelujohtaja Annina Lehtiö-Vainio Turun kaupungilta kertoo, että kaupunki selvittää tällä hetkellä poliisin kanssa, onko Turkuun syntymässä nuorisojengejä.

- Selvitämme, onko Turussa heikkoja signaaleja siitä, että nuorten parissa voisi olla tapahtumassa jonkinasteista jengiytymisilmiötä. Tämä selvittely ja nämä keskustelut ovat vielä kesken, hän sanoo. Etsivä nuorisotyöntekijä Jael Silander Turun kaupungilta arvioi, että viimeaikaisissa väkivallanteoissa on ollut kyse yksittäistapauksista.
- Totta kai yksikin puukotus on sellainen, että siitä pitää huolestua. En kuitenkaan koe, että nuorten maailma on sen vaarallisempi kuin mitä se on aiemmin ollut. (TS 10.1.2022)

Jutussa haastatellut asiantuntijat tuovat siis esiin sen, että tässä vaiheessa on kyse ”yksittäistapauksesta”, ja että Turussa vasta haetaan heikkoja signaaleja jengitoiminnasta. Juttu kuitenkin päättyy:

Lounais-Suomen poliisi ei kommentoinut nuorten väkivaltaa ja sen syitä edes yleisellä tasolla maanantaina. Helsingin poliisi on kertonut, että pääkaupunkiseudulla toimii kymmenkunta nuorten katujengiä. Niihin kuuluu karkeasti arvioiden noin sata nuorta. (TS 10.1.2022)

⁸ ”Onko Turkuun syntymässä katujengejä?” Turun Sanomat 10.1.2022

Vaikka Turussa siis ei asiantuntijoiden mukaan ollutkaan vielä edes kunnollisia signaaleja katujengitoiminnasta, Puolalanpuiston puukotuksen yhteydessä mainitaan silti eräänlaisena muistutuksena pääkaupunkiseudun jengit, joita poliisin arvion mukaan on jo ”kymmenkunta”. Käyn myöhemmin analyysissäni läpi sitä, miten uutisteksteissä käytetään lukuja luomaan asiantuntijuuden vaikutelmaa. Juttu kuitenkin rinnastaa Turun ja Helsingin ja luo mielikuvan siitä, että mikäli tilanteeseen ei havahduttaisi pian, Helsingin ”kymmenkunta” jengiä saattaisi olla pian Turussakin. Samaa pääkaupunkiseudun ja Turun rinnastamista on myös reilu puoli vuotta myöhemmin, lokakuussa 2022.

Grönroos kertoo, että hänen "etsiväryhmäänsä" kuuluva, aiemmin Espoossa työskennellyt nuorisotyöntekijä kuvaili, kuinka pääkaupunkiseudulla ei osattu vuosi sitten lukea merkkejä orastavasta nuorisokulttuurista tarpeeksi tarkkaan. Siellä ilmiö ei ole ainakaan lievenemässä, päinvastoin. [---] – Me täällä Turussa voimme puhua vielä nuorisojoukosta, eikä niinkään järjestäytyneistä jengeistä. Mutta veikkaan, että vuoden, parin päästä tilanne voi olla toinen, ellei siihen puututa, Grönroos pohtii. (TS 10.10.2022)⁹

Nuorisotyöntekijä Grönroos haluaa korostaa, että Turussa on kyse vasta nuorisojoukosta, ei järjestäytyneestä toiminnasta, mutta merkkejä on osattava lukea tarkkaan. Siihen tarvitaan suoranaista ”etsiväryhmää”. Etsivällä nuorisotyöllä tarkoitetaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ohjaamista esimerkiksi opintojen pariin, mutta tässä yhteydessä etsiväryhmä etsii vaaran merkkejä järjestäytyneestä rikollisuudesta. Sana on tosin laitettu lainausmerkkeihin. Kuten Vesa Heikkinen kirjoittaa, niillä voidaan osoittaa suoran lainauksen lisäksi myös tyyli- tai muotoiluvirheitä. Toisinaan kyse on kielenkäyttäjän asenteen ilmaisemisesta. Ironista tai kriittistä suhtautumista merkitsevien lainausmerkkien käytössä on kuitenkin riskinsä. Lukija saattaa tulkita merkit toisella tapaa kuin kirjoittaja on tarkoittanut (Heikkinen 2020, 235–237). Kyseisessä jutussa jää ilmaan se, onko Grönroos itse puhunut etsiväryhmästään ironisesti vai onko se toimittajan lisäys. Entä haluaako toimittaja tuoda esiin sen, etteivät nuorisotyöntekijät ole varsinaisia etsiviä, vaikka Grönroos heitä sellaisiksi nimittäisikin?

Samanlaista muualta tulleiden vaikutteiden vaaraa on havaittavissa Turun Sanomien jutussa kesäkuulta 1985, otsikolla ”Nuorisoväkivalta ei vielä pesi Suomen maankamaralla”. Viranomaiset rauhoittelevat, kun muualla olleeseen uhkaan on havahduttu.

⁹ ”Kärkäs nuorisoidologia verhoutuu tummaan tikkiliiviin.” Turun Sanomat 10.10.2022

Väkivaltaa kauhistelevia lohduttaa ylilääkäri Amnellin ohella myös komisario Martti Harju Turun poliisista. Harjun mukaan nuorisoväkivaltaa Turun kaupungissa ei oikeastaan ole. – Sekin vähäinen nuorisoväkivalta, mitä täällä satunnaisesti esiintyy, on hyvin poliisin seurannassa. [---] Poliisin systeemi nuorison kurissa pitämiseksi toimii niin, että joukosta pyritään aina löytämään jengin varsinainen häirikkö, joka kiihkollaan saa muut mukaansa. Totuushan on, että jengissä uhma tiivistyy. Harva jengiläinen on valmis yksinään samoihin tekoihin kuin muun jengin tukemana, yhtenä muista.

Kun tällainen häirikkö nypitään ulos kuvioista, on loppuporukka täysin avutonta. (TS 17.6.1985)¹⁰

Nuorisoväkivalta on vähäistä, tai satunnaista, ja sekin poliisin seurannassa. Poliisilla on ”systeemi” jolla nuoriso saadaan pidettyä kurissa niin, ettei Turussa pääse tilanne pahenemaan. Jos jengi pääsee muodostumaan, sen taustalla on yksi häirikkö, joka ”kiihkollaan” saa muut mukaansa. Toiminta ei siis ole järjestelmällistä, kylmän laskelmoivaa, vaan kiihkeää ja hallitsematonta – jota poliisin systeemi pitää silmällä. Norman Fairclough muistuttaa, että representaatioon kuuluu aina se valinta, mihin kategoriaan esitettävä asia ”sijoitetaan”. Fairclough ottaa esimerkiksi väkivaltaisen kuoleman – onko se nimetty tapoksi, murhaksi vai teurastukseksi? (Fairclough 1997, 143) Tässä tutkimuksessa katson, että eri vuosikymmenillä sana, tai ilmiö ”jengi” asetetaan eri kategorioihin. Kyseinen sana toistuu kaikilla vuosikymmenillä. Sanan luokka, merkitys tai sävy on kuitenkin kokonaan toinen. Kesällä 1985 puhutaan nuoruuden uhmasta, häiriköistä ja ”avuttomasta loppuporukasta”. Vaikka nuorisoa kuvataan jengiksi, on mielikuva kaukana järjestäytyneestä toiminnasta. Sanaa käytetään enemmänkin kuvailemaan nuorten kaveriporukkaa, ryhmää. Parhaiten tämä tulee esiin kahdessa 80-luvulla julkaistussa pikku-uutisessa nuorten saamista käräjätuomioista. Otsikot ovat lähestulkoon identtiset:

Vankeutta ja sakkoja Virkkalan nuorisojengille (TS 10.7.1983)¹¹

Nuorisojoukolle sakkoja ja vankeutta varkauksista (TS 28.5.1983).¹²

Sana jengi on täysin rinnasteinen sanaan joukko. Esimerkiksi ”Ei pesi vielä Suomen

¹⁰ ”Nuorisoväkivalta ei vielä pesi Suomen maan kamaralla.” Turun Sanomat 17.6.1985

¹¹ ”Vankeutta ja sakkoja Virkkalan nuorisojengille.” Turun Sanomat 10.7.1983

¹² ”Nuorisojoukolle sakkoja ja vankeutta varkauksista.” Turun Sanomat 28.5.1983

maankamaralla” -jutussa nuorten rikollisuudessa kyse on tällaisen joukon yksittäisen häirikön hölmöilyistä, joihin muut eivät suostu enää lähtemään mukaan, kun hänet on ”nypitty” joukosta pois. Samaa sävyä on myös vuonna 1993 Turun Sanomien jutussa, jossa on haastateltu Turun yliopiston tutkijaa nuorisoriikollisuudesta ja tämän löytämistä kahdesta erilaisesta ryhmästä.

Gangstereiden ohella Nyqvist on törmännyt toiseen selkeään ryhmään, reppanoihin, joiden puolesta hän sanoo olevansa enemmän huolissaan. Reppanoilla ei ole elämässään suuntaviivoja, he ovat passiivisia, vieraantuneita tai ainakin suuressa syrjäytymisen vaarassa. [---] – Gangsterit ovat ylikorostetun maskuliinisia, meno on rajua ja he todella polttavat itseään täysillä. He katsovat toimintaelokuvia ja ihailevat Schwarzeneggeriä. (TS 3.10.1993)¹³

”Gangstereista” maalailtaan kuva rajuina, itseään loppuun polttavina nuorina miehinä, mutta heidänkin toimintansa on vielä melko viatonta, toimintaelokuvien katselua ja elokuvatähtien ihailua. ”Reppanat” eivät edes toimi ryhmissä, saati järjestäytyneissä porukoissa.

Jonkinlaista järjestäytymistä havaittiin kuitenkin jo vuonna 1990, kun ”Lapsijengin kaljaralli” kiusasi poliisia. Uutisessa kerrottiin teini-ikäisten huoltamomurrosta ja autolla kaahailusta. Tekstin mukaan ”hurjastelijat” olivat olleet asialla aiemminkin, ja ajaneet varastetulla autolla humalassa. Kiinni otossa romuttui kolme poliisiautoa ja loukkaantui yksi poliisi.

– Kyseiseen jengiin kuuluu kymmenkunta lasta, jotka vastaavat lähes kaikista autovarkauksista Turussa, kertoo komisario Aimo Jokinen Turun rikospoliisista. Vaikka jengiläiset asuvat eri puolilla kaupunkia, he tuntevat toisensa ja hakeutuvat iltaisin yhteen, jolloin yöllinen ralli voi taas alkaa. – Tunnumme heidät kaikki. Iältään he ovat 11–14-vuotiaita. [---] Jengin kokoonpano vaihtelee, mutta porukan johtajat ovat aina samat. Porukka kokoontuu aina johtajien ympärille. Jos vain saisimme heidät pidettyä muista erossa tilanne olisi paljon parempi, selvittää komisario Jokinen. (TS 28.2.1990)¹⁴

Vaikka puhe oli jengistä, jolla on kokoonpano, sävy on edelleen toinen kuin 2020-luvulla. Uutisessa kuvaillaan yöllistä rallia, jota pyörittävät lapset. Iältään tekijät ovat samaa luokkaa,

¹³ ”Tyttökaverit kymmeneltä kotiin ja sitten lähdetään keikalle.” Turun Sanomat 3.10.1993

¹⁴ ”Lapsijengin kaljaralli taas Turussa.” Turun Sanomat 28.2.1990

kuin vuoden 2022 Puolalanpuiston puukotuksessa, mutta vuonna 2022 ei puhuta lapsista. 1990-luvun jengiläiset onnistuivat jopa fyysisesti vahingoittamaan poliisia, mutta silti poliisiin kuvataan olevan vain ”tympääntynyt” tilanteeseen.

Mielestäni ero on silmiinpistävä vuoden 2022 kirjoitukseen, jossa puhutaan samanikäisten nuorten rikollisuudesta. Noin kuukausi ensimmäisen varovaisen ”Onko Turkuun syntymässä katujengejä” -kirjoituksen jälkeen Turun Sanomissa kerrottiin jo, että Turkuun on syntynyt jengejä. Tekstin vakavuutta korostaa se, että jutussa ei ole kirjoittajan nimeä. Sen sijaan tekijäksi on mainittu ”työryhmä”. Näin saatetaan toimia toimituksissa silloin, kuin kirjoittajat eivät oman turvallisuutensa vuoksi halua tuoda omaa nimeään esiin. Työryhmää saatetaan käyttää myös silloin, kun tekijöitä on liian monta listattavaksi asti ja taitollisesti helpompaa on puhua työryhmästä. Tässä tapauksessa ensimmäinen vaihtoehto lienee kuitenkin todennäköisempi, sillä jutussa myös kerrotaan, ettei lähteiden nimiä julkaista turvallisuussyistä.

Turussa toimii ainakin kaksi vakiintuneempaa katu- tai aluejengiä. Toisella on vahvat kytkökset järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi luokiteltuun Mantaqa-jengiin. Tiedot ovat peräisin viranomaislähteistä. Turun Sanomat ei julkaise turvallisuussyistä lähteiden nimiä.

Lounais-Suomen poliisi kertoi viime elokuussa, ettei alueella näy viitteitä katujengi-ilmiöstä. Tilanne muuttui nopeasti.

– Kyllä, myös tällä seudulla on viitteitä jengiytymisilmiöstä. Suorista kytköksistä Mantaqaan meillä ei ole kommentoitavaa, toteaa ylikomisario Toni Sjöblom Lounais-Suomen poliisilaitokselta.

TS:n tietojen mukaan pääkaupunkiseudun ja Turun katujengit kytkeytyvät huumekauppaan. Mantaqa pystyy ohjailemaan myös pääkaupunkiseudun katujengien tekemisiä.

Lounais-Suomen poliisi kiistää Turun seudun ryhmien sidokset huumekauppaan. Helsingin poliisin mukaan kaikissa pääkaupunkiseudun jengeissä on henkilöitä, jotka ovat mukana huumekaupassa.

– Tätä kautta jäsenillä on suoria yhteyksiä eri järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiin, kommentoi rikosylitarkastaja Markku Heinikari Helsingin poliisista.

Heinikari ei halua mainita järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiä nimeltä, muttei kiistä lehden tietoja Mantaqasta. (TS 9.2.2022)¹⁵

Vaikka Lounais-Suomen poliisi kiistää Turun ryhmien sidokset huumekauppaan, tekstissä toiminta kytketään Mantaqaan. Mantaqa on Keskusrikospoliisin määritelmän mukaan kansainvälistä huumekauppaa pyörittänyt järjestäytynyt rikollisryhmä, jota voi verrata jo niin sanottuun perinteiseen järjestäytyneeseen rikollisuuteen (JR) (YLE 8.10.2021)¹⁶. Helsingin poliisi ei mainitse kuitenkaan Turun Sanomissa kyseistä ryhmää nimeltä ja koska lähteitä ei nimetä turvallisuussyihin vedoten, lukija ei voi arvioida niitä itse. Toimitustyössä pyritään käyttämään nimettömiä lähteitä mahdollisimman harvoin ja vain perustelluista syistä osittain juuri tämän vuoksi. Lukijoille on annettava mahdollisuus arvioida, pitävätkö he lähdeyttä yhtä luotettavana (tai epäluotettavana) kuin esimerkiksi viranomaisia. Lounais-Suomenkin poliisi pitää Turun toimintaa ”reviirikiistelynä”, mutta se vain näyttäytyy sellaisena. Poliisi myös muistuttaa, että ryhmät eivät ole staattisia, eli järjestäytyneitä. Paikallisviranomaisten kommenttien perusteella on siis vaikea arvioida, miten järjestäytyntä toiminta todella on.

Sjöblomin mukaan Turun alueella toiminta näyttäytyy enemmän reviirikiistelynä ja moni riita saa alkunsa sosiaalisessa mediassa. Ryhmittymät pitävät kiinni mielipiteistään toisiaan vastaan.

– Ryöstelyä ja väkivaltaisuutta on, mutta ryhmät eivät ole staattisia. Väkeä tulee ja menee, Sjöblom sanoo. (TS 9.2.2022)

Vesa Heikkinen muistuttaa, että mutta on ja-sanan rinnalla yksi tavallisimpia rinnastuskonjunktioitamme. Vaikuttavassa kielenkäytössä mutta liittyy myönnön ja takaisinvedon strategiaan (Heikkinen 2020, 198). Heikkinen antaa esimerkiksi rasistisen puheenparren ”En ole rasisti, mutta”. Poliisi Sjöblomin sitaatin voi siis lukea niin, että hän myöntää kyllä nuorten tekevän rikoksia, mutta ei pidä niitä jengitoimintana. Paikallisen poliisin ja Helsingin viranomaisten lausuntojen eroavaisuuksia voidaan selittää sillä, ettei viranomaislähteitä pidäkään ymmärtää yksituumaisena tai tasa-arvoisina toimijoina, kuten Karina Horsti kirjoittaa. Niiden välillä voi olla suuriakin eroja, jopa kamppailuja siitä, miten ne pääsevät julkisuuteen. Myös toimittajat voivat käyttää eri viranomaislähteitä vastapainoina toisilleen (Horsti 2005, 55). Esimerkkitapauksessa paikallispoliisi kiistää huumekaupan. Helsingin poliisi muistuttaa, että kaikilla jengeillä on yhteyksiä huumeisiin.

¹⁵ ”Myös Turkuun syntyi katujengejä.” Turun Sanomat 9.2.2022

¹⁶ ”Tällainen on uusi järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi epäilty Mantaqa.” YLE Uutiset 8.10.2021

Vaikka paikallisviranomaisen siis puhuu lähinnä sosiaalisessa mediassa alkaneista ”riidoista”, uutisen luoman mielikuvan perusteella nuorten jengi on kuitenkin aivan eri luokkaa kuin vielä muutama vuosikymmen aiemmin. Enää ei puhuta jengistä kaveriporukkana, vaan rikollisryhmänä tai vähintäänkin sellaisen alajaostona. Helsingin poliisikin korostaa, kuinka huumekaupan kautta nimeämättömien jengien jäsenillä on ”suoria yhteyksiä” järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiin. Nuorisoriikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden rajaa hämmentää myös kuukautta myöhemmin uutisoitu syyttäjän lausunto, jossa hän kuvailee helsinkiläisten ja espoolaisten ryhmittymien välistä väkivallan ja koston kierrettä. Oikeuteen päätynyt tapaus koski helsinkiläisravintola Kaivohuoneelle suunnattua iskua, jossa päätekijät olivat jo yli parikymppisiä miehiä.

Syyttäjä rinnastaa kyseessä olevat katujengit järjestäytyneisiin rikollisryhmiin.

– Katujengit ovat nyt Suomeenkin saapuneet. Mielestäni tähän on syytä herätä muidenkin kuin oikeusviranomaisten, sanoi syyttäjä Perttu Könönen. (TS 5.3.2022)¹⁷

Sana katujengi koskee tässä tapauksessa jo täysi-ikäisten miesten kilpailevia, aseellista huumekauppaa pyörittäviä jengejä. Kuten edellä olevista esimerkeistä näkyy, samaa sanaa on silti käytetty myös jutussa, joissa käsitellään alaikäisten huomattavasti lievempiä rötöksiä. Lukijalle välittyy kuva, että järjestäytynyt huumerikollisuus ja nuorten pahoinpitelyt voidaan niputtaa saman katujengi-käsitteen alle, tai vähintäänkin niillä on poliisin mukaan ”suora yhteys”.

Silmiinpistävää on se, kuinka vielä 1990-luvun taitteessa rikoksenteijöistä puhuttiin suoraan lapsina. Aiemmin käsitelin jo ”lapsijengin kaljarallia”. Myös heinäkuussa 1990 sana lapsi oli päätynyt otsikkoon asti jutussa, jossa kerrottiin yhden nuoren edesottamuksista.

Turkulainen, vasta 16-vuotias poika joutui autojen luvattomien käyttöönottojen ja murtojen takia ensimmäisen kerran tutkintavankeuteen Turussa marraskuun lopussa. [–] Kyseinen poika on liikkunut rikosten teillä jo varhaisina kasvuvuosina.

Murrosiässä, jengivaiheen aikana, hänestä kehkeytyi murtautuja ja mellastaja. (TS 18.7.1990)¹⁸

¹⁷ ”Pääsyytetyille vaaditaan vuosien vankeustuomioita katujengijutussa.” Turun Sanomat 5.3.2022

¹⁸ ”Lapsi tutkintavankeudessa 9 kk:n aikana kuusi kertaa.” Turun Sanomat 18.7.1990

Uutisen sävy on suorastaan nuoren elämänvalintoja pahoitteleva, ei pelotteleva, vaikka tekijällä on taustallaan useita rikoksia, joista osa tehty vain päiviä edellisrötöksen jälkeen. Poika on silti mellastaja, lapsi ja ”vasta” 16-vuotias. Lapsirikollista kuvaillaan jopa liikuttavasti uutisessa, joka käsittelee nuorten myymälävarkauksia.

Poliisin mukaan lapset ovat melko avoimia kuulusteluissa. Onpa ollut sellaisiakin kuulusteluja, joissa kuulusteltava lapsi on halunnut istua kuulustelun ajan poliisiedän sylissä. (TS 18.12.1980)¹⁹

Jutussa puhutaan poliisiedästä, ei esimerkiksi tutkinnanjohtajasta tai komisariosta. Setä huolehtii kuulustelun ajan arasta lapsesta. Samaa isällistä otetta on vuoden 1993 jutussa, jossa käydään läpi viranomaisten keinoja puuttua rikoskierteeseen.

Poliisiin nuoret suhtautuvat Järvisen mukaan melkein kuin rippi-isään, jolle käydään tunnustamassa teot, kun jäädään kiinni. (TS 6.12.1993)²⁰

Lapsista puhutaan myös 1990-luvun uutisessa, jossa kerrotaan rajusta väkivallasta Lahdessa. Siellä 12-vuotias oli puukottanut 15-vuotiasta uhriaan kasvoihin. Uutisen mukaan poliisi ”kummastelee”, mitä tehdä niin nuorelle rikoksentekijälle.

Meillä ei ole mitään keinoja näin nuoria rikoksentekijöitä kohtaan, vaikka he kuulusteluissa avoimesti kertovat suunnittelevansa uusia rikoksia, tuskailee komisario Aimo Ojanen Lahden poliisilaitokselta. Hän kummastelee sitä, että 10–12-vuotiaat lapset voivat maleksia aamuyöllä kaupungin keskustassa. (TS 30.10.1990)²¹

Jälleen poliisietä on huolissaan aamuyöllä kaupungilla liikkuvista lapsista. Kolme vuotta myöhemmin nuorten Next Step -messuja käsitelleessä pikku-uutisessa muistutettiin, että alle 15-vuotiaita voidaan tuomita vain korvausvelvollisuuteen. Juttu oli otsikoitu ytimekkäästi ”Lapsi ei ole nuorisirikollinen” (TS 17.1.1993)²². Huhtikuussa 1990 puolestaan ehdotettiin poliisille laajempia oikeuksia kuulustella lapsia (TS 13.4.1990)²³, ja 1981 uutisjutun

¹⁹ ”Lasten rikokset poliisin tietoon, länkkärit varkaiden suosiossa.” Turun Sanomat 18.12.1980

²⁰ ”Nuorten rikoskierrettä vaikea katkaista.” Turun Sanomat 6.12.1993

²¹ ”12-vuotias puukotti kasvoihin Lahdessa.” Turun Sanomat 30.10.1990

²² ”Lapsi ei ole nuorisirikollinen.” Turun Sanomat 17.1.1993

²³ ”Poliisille ehdotetaan laajempia oikeuksia kuulustella lapsia.” Turun Sanomat 13.4.1990

ingressikappaleessa todettiin, kuinka ”tällä menolla poliisiasemat joutunevat perustamaan erityiset lastenkamarit” (TS 23.4.1981)²⁴.

2020-luvulla katujengejä tai nuorisorikollisuutta koskevissa jutuissa sana lapsi ei noussut otsikkoihin asti. Lapsista puhuivat lähinnä lastensuojelun edustajat. Läpikäymässäni 2020-luvun aineistossa toimittajan leipätekstiin, eli ei haastateltavien suoriin sitaatteihin, sana lapsi oli päätynyt vain yksittäisiä kertoja. Yksi näistä kerroista oli syksyltä 2023, kun toimittaja oli niin sanotusti jalkautunut haastattelemaan nuoria viimeaikaisista tappeluista.

Turun Sanomat uutisoi tiistaina poliisin tutkivan maanantai-illalla Aurakatu 2:n pysäköintialueella tapahtunutta joukkotappelua pahoinpitelynä. Tapauksesta heräsi vilkas keskustelu puskaradio Turku Facebook-ryhmässä.

Toisin kuin ryhmässä on puhuttu, rikoskomisario Valtteri Kempin mukaan tappelussa ei käytetty lyömäaseita. Kempin mukaan viitteitä jengirikollisuudesta ei ole, eikä tappelusta aiheutunut vaaraa sivullisille.

– Motiiveja tutkitaan, kun asianosaisia kuullaan esitutinnan aikana. Tapaus on saanut julkisuudessa suuremman kuvan kuin miltä poliisille vaikuttaa, Valtteri Kemppi kertoo.

Kempin mukaan tekijät ovat lähellä täysi-ikäisyyttä. Tappeluun ei osallistunut lapsia. (TS 2.8.2023)²⁵

Lähellä täysi-ikäisyyttäkin olevat ovat yhä nuoria, mutta jutussa haluttiin korostaa, etteivät tekijät ole ainakaan lapsia. Noin kuukautta myöhemmin toisessa, tällä kertaa Paimion nuorisorikollisuutta käsittelevässä jutussa puhuttiin samaten lapsista, mutta uhreina. Tekijät olivat edelleen nuoria tai jengi.

Paimion kaupungin torstai-iltaisessa, kaikille avoimessa keskustelutilaisuudessa puitiin paikkakunnalla tapahtunutta nuorisojengin häiriökäyttäytymistä, sen syitä ja puuttumisen mahdollisuuksia. Teini-ikäisistä nuorista koostuva porukka on muun muassa varastanut paimiolaisilta lapsilta ja nuorilta rahaa ja tavaroita, sekä uhkaillut,

²⁴ ”Yhä useampi varas on alle 15-vuotias.” Turun Sanomat 23.4.1981

²⁵ ”Nuorten mukaan tappelut keskustassa ovat ’perus Turku-meininkiä’ – ’Kaikki tietää ne’.” Turun Sanomat 2.8.2023

pahoinpidellyt ja nöyryyttänyt heitä. Tapahtumista on levitetty videoita sosiaaliseen mediaan. (TS 7.9.2023)²⁶

Mikäli lapsista puhuttiin tekijöinä, he olivat vanhempien, järjestäytyneen rikollisporukan ”houkuttelemia” tai ”värväämiä”, kuten Ruotsin rikollistilannetta puineessa pääkirjoituksessa. Sävy on, että lapset itse eivät ole rikoksistaan huolimatta aktiivisia toimijoita, vaan pikemminkin houkutuksen kohteeksi joutuneita uhreja, joista on oltava huolissaan.

Huolestuttavin asia on, että jengit värväävät väkivallantekoihin alaikäisiä lapsia, jotka selviävät henkirikoksista lievin tuomioin. Lapsia houkutellaan rikoksiin helpolla rahalla ja lupaamalla heille jengin täysjäsenyys. (TS 2.10.2023)²⁷

On vaikea arvioida, miksi teini-ikäistä rikosentekijää pidettiin lapsena tai lapsijengin jäsenenä otsikkotasolla asti vielä 1990-luvulla, mutta 2020-luvulla samanikäiset rikosentekijät olivat käytännössä kautta linjan ”nuoria”, eivätkä enää lapsia. Tämän aineiston perusteella en pääse käsiksi siihen, miksi toimittajat eivät enää puhu leipätekstissään lapsista samaan tapaan kuin aiempien vuosikymmenien kollegansa. Onko kyse yhteiskunnallisesta muutoksesta siinä, miten nuoruus ja lapsuus nähdään, vai siitä, että kovempia rangaistuksia on poliittisesti helpompaa vaatia nuorille, nuorille miehille tai nuorukaisille, kuin lapsille tai pojille? Siinä tapauksessa sanavalinnan ymmärtää esimerkiksi poliitikkojen puheissa, heidän pohtiessaan vaikkapa kovempia rangaistuksia. Seuraavassa kappaleessa käyn läpi juuri sitä, miten eri vuosikymmenillä on reagoitu nuorisoriikollisuuteen ja mitä toimenpiteitä esimerkiksi valtiolta tai lainsäädännöltä on vaadittu.

4.2 Rikosvastuun ikäraja alas vai parempia harrastuksia lapsille?

Kuten edellä kirjoitin, analyttinen diskurssianalyysi tutkii sitä, miten monin tavoin arkinen kielenkäyttö saa asioita tapahtumaan. Jo aiemmin mainitsin, kuinka katujengipuhe päättyi aina hallitusohjelmaan saakka.

Petteri Orpon (kok) hallitus aikoo puuttua jengirikollisuuteen muun muassa koventamalla jengitoimintaan liittyvien rikosten rangaistuksia. (TS 13.10.2023)²⁸

²⁶ “Paimion keskusteluilla vastuutettiin vanhempia.” Turun Sanomat 7.9.2023

²⁷ ”Jengiväkivaltaan puuttuttava ajoissa.” Turun Sanomat 2.10.2023

Tässä kappaleessa siis vertailen, mitä vaatimuksia tai keinoja eri viranomaiset ja asiantuntijat esittivät nuorisorikollisuuden kitkemiseksi – eli mitä uutisointi on saanut tapahtumaan. Lähtöoletukseni oli, että aiempina vuosikymmeninä, kun nuorisorikollisuutta ei nähty niinkään järjestäytyneenä toimintana kuin 2020-luvulla, vaatimukset saattaisivat painottua ns. sosiaalipuoleen – lastensuojelun rahoitukseen, perheiden tukeen ja harrastusmahdollisuuksiin.

Aineistoni perusteella vaikuttaisi kuitenkin siltä, että lääkkeeksi nuorison rötöstelyyn haettiin 1990-luvun alkuvuosina pitkälti samoja keinoja kuin muutama vuosikymmenen myöhemmin. Vanhempien vastuuta penätään ja harrastusten hyvää vaikutusta kiitellään, mutta avainsanoiksi nousevat rikosvastuu, viranomaisten oikeudet ja rangaistukset. Rangaistusten merkitystä korostetaan esimerkiksi vuoden 1990 keväällä julkaistussa ”lapsirikollisen” äidin haastattelussa. Naisen 14-vuotias poika oli ampunut isäpuoltaan haulikolla.

Syyte tapon yrityksestä johti siihen, että Harri oli telkien takana vajaan kuukauden ja nyt kahden vuoden ehdollinen tuomio on jo hyvää vauhtia hupenemassa.

HETI SELLIIN

[---] Siellä hän alkoi miettiä onko elämä kaltereiden takana parempaa. Heti ensimmäisen rikoksen jälkeen pitäisi nuoret panna pariaksi kolmeksi viikoksi selliin, sanoo Harrin äiti, jonka mielestä vankeusaika teki pojalle hyvää. (TS 14.3.1990)²⁹

Jutussa äiti kertoo omalla nimellään ja kasvokuvallaan perheensä kamppailuista alkoholin ja teini-ikäisen pojan ongelmien kanssa. Toimituksen näkökulmasta tällainen avoimuus on poikkeuksellista, sillä useimmiten alaikäisten rikosentekijöiden nimiä ei julkaista, saati saada heidän omaisiaan suostutelluksi haastatteluun.

Harvinainen haastattelu tuokin inhimillistä näkökulmaa samaan aikaan käytyyn keskusteluun siitä, miten lainsäädännöllä voitaisiin puuttua nuorisorikollisuuteen. Väliotsikko ”Heti selliin” tiivistää ytimekkäästi aikalaisten asennemaailman. Muutamaa vuotta aiemmin pikku-uutisessa kerrottiin kriminaalihuoltajien seminaarista, jonka aikana kyseenalaistettiin ”tutkintavankeuden käyttämistä kasvatukseen”. Uutisessa kuitenkin muistutettiin Harrin äidin tapaan vankeuden hyvää tekevästäkin vaikutuksesta.

²⁸ ”Hengailevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielessä pikkurikosten tekijöihin.” Turun Sanomat 13.10.2023

²⁹ ”Lapsirikollisen äiti vaatii: Ensimmäisestä rikoksesta heti telkien taakse.” Turun Sanomat 14.3.1990

Tutkintavankeuden kasvatusvaikutuksen kieltäminen on tietenkin yksi puoli asiassa. Toinen puoli on sitten se, että nuori rikoksentehtäjä olisi saatava eroon rikosten kierteestä ja siitä jengistään, jossa hän on rikoksiin sortunut. Tätä monet pitävät erityisen tärkeänä nuorisorikollisten kohtelussa. (TS 7.8.1988)³⁰

Tekstissä ei sen tarkemmin eritellä, ketkä ovat nämä ”monet” jotka pitävät tutkintavankeutta ja jengistä erottamista tärkeänä. Kriminaalihuoltajien huoli kuitataan ”yhtenä puolena asiassa”, mutta ei kerrota, kenen suulla toinen puoli tuodaan esiin. Samaan tapaan Harrin äidin haastattelussa Harri itse ei pääse sanomaan, tekikö vankilassa olo hänelle hyvää. Lopputulema on kuitenkin se, että nuorten pitämistä tutkintavankeudessa pidetään hyvänä ideana, eikä kyseenalaisena kasvatustapana, kuten kriminaalihuoltajat näkivät. Jutussa toki myönnettiin, että tutkintavankeus voi venyä liian pitkäksi. Juttu arvioi – jälleen nimettömän asiantuntijan suulla – että useimmiten ”kuukauden vankeus riittää.” Sama köydenveto siitä, mikä olisi sopiva tai liian raju keino katkaista nuoren rikoskierre, jatkui vuonna 1990, jolloin Turun Sanomat kertoi oikeusministeriön työryhmän esityksestä. Sen mukaan poliisikuulusteluja koskevista rajoituksista luovuttaisiin, jotta poliisit voisivat kuulla myös alle 15-vuotiaita rikoksesta epäiltyjä.

Valiokunta arveli, että pelkkä kuulustelu saattaisi olla monelle nuorelle riittävä varoitus rikoskierteen katkaisemiseksi. [---] Kiinni jäätyään lapsi yleensä lopettaa rikosten tekemisen. Toimintaa jatkaa vain pieni ongelmaryhmä. (TS 13.4.1990)³¹

Lainsäädännöllisesti mittavalta kuulostavaa toimenpidettä – kokonaan rajoituksista luopumista – pehmennetään ajatuksella, että mikäli siihen olisi vain mahdollisuus, jo poliisin puhuttelu voisi säikäyttää nuoren takaisin ruotuun. Lapsia ei siis kohdeltaisi kuin aikuisia, vaan poliisiviranomainen pääsisi antamaan varoituksen nuorelle, joka ei ole vielä ”ongelmaryhmää”. Vuotta myöhemmin, lokakuussa 1991 Turun Sanomissa uutisoitiin jo eduskunnalle tehdystä aloitteesta rikosoikeudellisen ikärajan alentamisesta 14 vuoteen.

Aloitteen tekijät korostavat, että nuorten lainvastaiset teot ovat tulleet entistä vakavammiksi ja väkivaltaisemmiksi. Nuoret myös käyttävät lain suomaa tilannetta hyväkseen. (TS 30.10.1991)³²

³⁰ “Liian pitkä tutkintavankeus.” Turun Sanomat 7.8.1988

³¹ “Poliisille ehdotetaan laajempia oikeuksia kuulustella lapsia.” Turun Sanomat 13.4.1990

Tosin vain muutama päivä myöhemmin tuolloinen oikeusministeri Hannele Pokka kommentoi, että alaikäisten rikollisuutta koskevia ongelmia ei ratkaista vastuukärajaa alentamalla.

Ministeri Pokka peräänkuulutti vanhempien, koulun ja viranomaisten vastuuta alaikäisten rikollisuuden torjumiseksi. [---] Pokan mielestä on yhteiskunnallisesti huomattavasti tarkoituksenmukaisempaa, että nuorten käyttäytymiseen puututaan sosiaali- ja lastenhuollon toimin kuin rikosoikeudellisia keinoja käyttäen. (TS 1.11.1991)³³

Samaten mielipidepalstalle kirjoittanut Veijo O.K. Pesonen penää muutakin kuin lainsäädännöllisiä toimia. Hän moittii muun muassa tiedotusvälineiden ”rikollisia rohkaisevaa” uutisointia ”sadan autovarkauden suorittajista” ja alkoholin ulkomainontaa.

Vaikka onkin epätodennäköistä, että nuorisolainsäädännön uusiminen kykenisi kokonaan eliminoimaan näitä nuorison aiheuttamia vahinkoja, olisi siihen mielestäni syytä pikaisesti ryhtyä. [---] Päättäjien ja vanhempien olisi aika herätä näkemään, mihin nuorisomme on matkalla, ennen kuin tilanne totaalisesti karkaa käsistä ja yksityisten kansalaisten on joukolla ryhdyttävä pohtimaan, miten kyetä takaamaan edes henkilökohtainen turvallisuutensa. (TS 20.10.1991)³⁴

Mielipidepalstalle kirjoittanut Olli Laaksonen on myös huolissaan kadulla liikkumisesta ”armaassa Suomen maassa” sen jälkeen, kun lehdissä oli kerrottu kahdesta nuorukaisesta, jotka olivat pahoinpidelleet ja ”putsanneet” kaksi muuta ”pelkästä hakkaamisen ilosta”.

Järkytyksellä saamme lukea päivittäin, miten syyttömiä ihmisiä hakataan, potkitaan ja tapetaan mitä raaimmalla tavalla. [---] Suuri syy rikollisuuden jatkuvaan kasvuun on päättäjissä. Esim. autovarkauksien räjähdysmäinen lisääntyminen johtuu lievennetyistä rangaistuksista. (TS 17.10.1991)³⁵

³² ”Rikosvastuun ikärajaa halutaan alentaa.” Turun Sanomat 30.10.1991

³³ ”Pokka ei alentaisi rikosvastuun ikärajaa.” Turun Sanomat 1.11.1991

³⁴ ”Nuorisohuliganismin kovat kasvot.” Turun Sanomat 20.10.1991

³⁵ ”Oli vain pakko hakata joku.” Turun Sanomat 17.10.1991

Sanavalinnat liian lievistä rangaistuksista ovat lähestulkoon samoja, kuin 2020-luvun uutisoinnissa. Esimerkiksi lokakuussa 2023 Turun Sanomat uutisoi, kuinka sisäministeri Mari Rantanen haluaisi ottaa oppia Ruotsista katujengi-ilmiön suhteen – mutta muistuttaa myös 90-luvun ministerikollegansa tapaan lastenhuollon merkityksestä.

Rantasen mukaan Suomessa on käytettävä kaikki mahdolliset keinot, jotta jengiläisten lukumäärä ei lisäännä ja että rikolliset saadaan vastuuseen teoistaan.

Nuorten tekemät rikokset ovat lisääntyneet viime vuosina huomattavasti. Mitä mieltä Rantanen on siitä, että rikosoikeudellinen vastuu ulotettaisiin 14-vuotiaisiin?

Hänestä on selvää, että Suomessa on pohdittava myös niitä keinoja, joilla päästään yhä nuorempien kasvavaan rikollisuuteen käsiksi.

– Jos alkaa näyttää siltä, että yhä nuoremmat syyllistyvät vakaviin rikoksiin, pitäisi laskea sitä ikärajaa, että missä iässä lapsi voidaan pidättää. [---] Hän myös huomauttaa, ettei nuorten tekemiä rikoksia ehkäistä ainoastaan rikosoikeudellisin keinoin, vaan Suomessa on puutteita myös muun muassa lastensuojelulaissa. (TS 7.10.2023)³⁶

Jälleen siis pohditaan sitä, pitäisikö rikosoikeudellisen vastuun ikärajaa alentaa. ”Kaikki mahdolliset keinot on käytettävä”, että ongelma saadaan ratkaistua. Ensimmäisenä keinona esitetään, kuten 90-luvullakin, ikärajan pudottamista. Rantanenkin muistuttaa silti, että alle 15-vuotiaista voidaan puhua myös lapsina, ja keinoja puuttua asiaan voidaan hakea myös lastensuojelulaista.

Nuorisirikollisuutta koskevan keskustelun toisteisuudesta kertoo se, että myös 2020-luvulla nuorten parissa toimiva viranomaisen muistuttaa aiempien vuosikymmenten pohdintoista, kuten Turun Sanomien haastattelema ylikomisario Tomi Sjöblom vuonna 2022.

Sjöblomin mukaan suurinta huolta aiheuttavat ne lapset ja nuoret, jotka jäävät vaille turvallista aikuista eivätkä oikein tiedä, mihin suuntaan ovat elämässä menossa. – Jo parikymmentä vuotta sitten sisäisen turvallisuuden ohjelmassa suurimmaksi uhaksi arvioitiin syrjäytyminen, eikä tilanne ole muuttunut vielääkään mihinkään. (TS 10.3.2022)³⁷

³⁶ ”Mari Rantanen: Katujengi-ilmiössä viitteitä Ruotsin kehitykseen.” Turun Sanomat 7.10.2023

³⁷ ”Arviolta joka kymmenes alaikäinen uusii rikoksensa.” Turun Sanomat 10.3.2022

Vesa Heikkinen huomauttaa liitepartikkelien vaikutuksesta. Jos sanaan lisätään -kin tai -kään päätte, koko merkitys tai vähintäänkin sävy muuttuu. Liikepartikkeleita voidaan käyttää arvottavissa yhteyksissä, esimerkiksi asenteen ilmauksina (Heikkinen 2020, 74). Sjöblomin ”tilanne ei ole muuttunut vielääkään” -kommentti voidaan tulkita suorastaan turhautuneeksi toteamukseksi, mitä lisäksi tehostaa sitaatin aloittaminen jo -adverbilla.

Läpikäymäni uutistekstit vahvistavat Sjöblomin näkemystä asioiden toisteisuudesta – jos 1990-luvulla poliisi voi ohjata varoituksella nuoren pois ongelmaryhmistä, 2020-luvulla viranomaisen yrittää samaa:

Lounais-Suomen poliisi on ohjannut hölmöyksiin sortuneita nuoria onnistuneesti esimerkiksi musiikkiharrastuksen tai urheilun pariin. Tämä uudelleen ohjaus on osa ennalta ehkäisevää toimintaa. (TS 10.3.2022)

Poliisi näyttäytyy jälleen lähestulkoon hyväntahtoisena tahona, joka kärsivällisesti ohjaa ”hölmöyksiin sortuneita nuoria” reipashenkisemmän elämän pariin. Puhe hölmöilevistä nuorista on melkoisessa ristiriidassa jutun kanssa, joka käsitteli Mantaqa-jengin yhteyksiä Turkuun.

Seuraavaksi käyn läpi juuri tätä puolta uutisoinnissa – miten viranomaisten näkemys tilanteesta pääsee esiin uutisoinnissa, syntykö viranomaisten puheiden ja muun uutistekstin välillä ristiriitaa, ja refleктоivatko toimittajat itse, miten uutisoinnissa käsitellään jengiytymistä.

4.3 Viranomaistilastot vastaan yleinen luulo

Kuten alussa totesin, nuorisorikollisuus ei ole ilmiönä tai uutisaiheena uusi. Samoin keskustelu siitä, onko nuorten rikollisuudessa todella tapahtunut muutosta vai ei, tuntuu pyörivän vuosikymmenestä toiseen. Sinänsä tämä ei ole ihme; tilastoissa näkyvä nousu tai lasku on uutisaihe, josta saa helposti otsikoita, vaikka tilastotieteilijät pitäisivätkin vuosittaista vaihtelua vain normaalina eikä merkinä ”paisuvasta nuorisorikollisuudesta” (TS 26.11.1989)³⁸. Jo läpikäymissäni esimerkeissä on saatu viitteitä siitä, että eri viranomaiset, poliisista lastensuojeluun, ovat saattaneet nähdä nuorisorikollisuuden tilanteen toisin kuin

³⁸ ”Valtiovalta vaaditaan toimia paisuvaan nuorisorikollisuuteen.” Turun Sanomat 26.11.1989

media. Tässä kappaleessa käyn läpi tarkemmin sitä, miten paljon viranomaisten ”vastavirtaan” annettuja lausuntoja esimerkiksi nuorisoriikollisuuden lisääntymisestä tai raaistumisesta on uutisoitu ja sitä, näkyykö uutissivuilla toimittajien omaa pohdintaa siitä, miten nuorisoriikollisuudesta pitäisi puhua mediassa?

Lehtijuttujen luoman todellisuuden ja poliisin todellisuuden ristiriita nostetaan jutun kärkeen ingressikappaleessa esimerkiksi vuoden 1985 jutussa, jossa muistutetaan nuorten olevan mainettaan parempia.

Turun kaduilla parveileva nuoriso ei ole niin kuritonta kuin lehtijuttujen perusteella voisi päätellä, sanoo järjestyspoliisi. [---] Nuoret ovat nuoria, ja jonkinlainen kurittomuus kuuluu ikään. Tämän myös poliisit tietävät. (TS 15.6.1985)³⁹

Nuoriso ”parveilee kurittomasti”, sen sijaan että kyse olisi varsinaisista jengeistä. Samaten vuonna 1992 Turun Sanomat menee suoraan asiaan uutisoidessaan tuoreesta tutkimuksesta, joka ”kumooa yleisen luulon”.

Liioittelua ja vailla pohjaa ovat puheet nopeasti kasvaneesta nuorisoriikollisuudesta, paljastaa Turun yliopistossa tehty tutkimus. Nuorten tekemien rikosten määrä on pikemminkin lievässä laskussa, vaikka muuten rikollisuus on lisääntynyt. [---] Poliisiylitarkastaja Seppo Nevalan mukaan vasta alussa oleva tutkimus on jo nyt osoittanut, että pelkkien mielikuvien perusteella ei kannata tehdä johtopäätöksiä. – Yleinen käsitys on se, että rikollisuus kasvaa ja rangaistuksia on kovennettava. Tutkimus osoittaa, että kuva voi olla monitahoisempi. (TS 21.10.1992)⁴⁰

Jutusta tosin häivytetään se, ketkä ovat liioitteluun syyllistyneet ja kenen puheet ovat vailla pohjaa. Vesa Heikkinen toteaa, että uutisessa kielto saattaa kertoa intertekstuaalisesti aiemmista teksteistä, keskusteluista ja olettamuksista, joita jossakin asiassa kuvitellaan olevan (Heikkinen 2020, 174). Tässä tapauksessa uutisen muotoilu viittaa nähdäkseni myös aiempaan uutisointiin, mutta tätä median tai uutisoinnin roolia liioittelussa ei tuoda esiin.

Poliisi yrittää muistuttaa nuorisoriikollisuuden tilanteesta joulukuussa 1993 tehdyssä jutussa, joka keskittyy ”muutamana kymmenen nuoren rikollisen joukkoon” ja nuorten

³⁹ ”Nuoret mainettaan parempia mutta töpeksivät humalassa.” Turun Sanomat 15.6.1985

⁴⁰ ”Nuorten rikollisuus ei ole lisääntynyt.” Turun Sanomat 21.10.1992

rikoskierteeseen. Jutun alussa kerrotaan, kuinka noin 50 nuoren tilillä on lähes 2 000 rikosta ja miten poliisi on ”avuton” rikoskierteen pysäyttäjänä. Kuten Vesa Heikkinen huomauttaa, tarkoilla numerotiedoilla, ovatpa ne totta tai eivät, luodaan usein asiantuntevuuden vaikutelmaa. Toimittajat myös pitävät selkeistä (ja isoista) luvuista – 2 000 rikosta on luku, joka pysäyttää tehokkaasti jutun alussa. Kuten Heikkinen kirjoittaa, erilaisten tasasummien käyttö on vaikuttamaan pyrkivässä kielenkäytössä yleistä. Jutussa mainitaan, että nuorten tilillä on lähes 2 000 rikosta. Emme saa tietää, mikä oli täsmällinen luku, mutta olisiko esimerkiksi 1 856 rikosta yhtä vaikuttava kuin 2 000? Heikkinen myös kehottaa tarkkailemaan, tarjoillaanko isot numerot ikään kuin selviöinä, vai suhteutetaanko niitä jotenkin (Heikkinen 2020, 184). Mikä olisi rikosten lukumäärä, jos poliisi olisi selvittänyt toimittajalle 50 rikoskierteessä olevan aikuisen tekojen määrän?

Kyseisessä jutussa myös varoitellaan, kuinka ”luvut ovat todellisuudessa vielä rankempia”, sillä poliisilla ei ole tiedossa kyseisten nuorten kaikki teot. Aivan jutun lopussa muistutetaan kuitenkin tilastojen todellisuudesta.

Tilastojen tutkimisesta on kuitenkin ollut se etu, että pari vuotta sitten vallinnut käsitys nuorten rikollisuuden yleistymisestä ei ole saanut vahvistusta. Osa rikosten määrän kasvusta on selittynyt sillä, että pieni joukko nuoria tekee rikoksia muidenkin puolesta. (TS 6.12.1993)⁴¹

Käytännössä siis jutun alun kuvaus rankoista luvuista asetetaan vasta jutun lopulla todelliseen mittakaavaansa.

Mittakaavasta muistutetaan myös 2023 julkaistussa uutisessa, jossa yritetään tehdä eroa ”hengailevien nuorisoporukoiden” ja rikosten tekijöiden välille. Jutussa muistutetaan, että suurin osa nuorisoporukoista ei tee rikoksia, vaan rikollinen toiminta ”kasautuu pienelle osalle nuorista.” (TS 13.10.2023)⁴² Vesa Heikkinen kirjoittaa, kuinka teksteissä yksi olennainen valinta on se, esitetäänkö jokin asia toimijoiden aktiivisena tekemisenä vai itsestään tapahtumisena (Heikkinen 2020, 184). Uutisen muotoilu siitä, kuinka rikollinen toiminta ”kasautuu” osalle nuorista, sen sijaan että pieni osa nuorista tekee rikoksia, on nähdäkseni

⁴¹ ”Nuorten rikoskierrettä vaikea katkaista.” Turun Sanomat 6.12.1993

⁴² ”Hengailevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielessä pikkurikosten tekijöihin.” Turun Sanomat 13.10.2023

täydellinen esimerkki tällaisesta itsestään tapahtumisesta. Kun toiminta kasautuu nuorten päälle, sanavalinta häivyttää ihmistoimijan, suorastaan hautaa sen.

Jutussa tasapainoillaankin sen välillä, ovatko katujengit millainen uhka ja miten nuorista pitäisi puhua – vastuullisina tekijöinä vai apua tarvitsevina, rikosten alle kasautuvina uhreina. Teksti muistuttaa heti alussa, että ”nuorten rikollisuudesta ja väkivallasta on ilmassa monenlaisia uutisia”. Vertaan näitä ilmassa olevia uutisia vuoden 1992 ilmaisuun ”yleisestä luulosta”, jossa myös häivytettiin median aktiivista roolia. Uutiset ovat ehkä ilmassa, mutta niillä on tekijänsä. Samassa jutussa myös todetaan, kuinka:

Tutkijan mukaan jengiytyminen on helppoa hahmottaa jatkumona, joka joidenkin osalta etenee kohti yhä vakavampaa rikollisuutta. Nuoret saattavat luisua huppareita varastelevista porukoista katujengeihin ja niistä rikollisverkostoihin. (TS 13.10.2023)⁴³

Juttu siis erottaa pikkurötöksiä tekevät nuoret, mutta varoittaa seuraavaksi, että luisuminen rikollisverkostoihin on mahdollista. Tämä siitäkkin huolimatta, että kriminologian tutkija muistuttaa, ettei valtaosa kaupungilla hengailevista nuorista tee koskaan rikoksia.

– Nuorten käytös saattaa joskus vaikuttaa ulkopuolisista häiritsevältä, mutta se ei tarkoita, että toiminta olisi rikollista tai tuomittavaa.

[---] Kyseessä ei ole jengi. Nyt puhutaan siitä porukasta, joka varastelee esimerkiksi takkeja toisten nuorten päältä. (TS 13.10.2023)

Vesa Heikkinen muistuttaa suomalaisesta yhteiskunnallisesta keskustelusta, jossa maahanmuuttajista on puhuttu muun muassa vastaan panemattomana virtana tai tulvana. Mielestäni samaa vääjäämättömyyttä on myös puheessa, jossa puhutaan nuorten luisumisesta kovempaan rikollisuuteen. Ellei nuori ole varovainen, jonkinlainen luisuminen hupparin näpistämisestä järjestäytyneeseen rikollisuuteen on olemassa oleva riski. Toimittajan ammatilliseksi pohdinnaksi voi mielestäni lukea jutun ingressin muotoilun siitä, kuinka ”ilmassa” on monenlaista uutista aiheesta. Kuten edellä totesin, sanavalinta häivyttää tekijän, eli toimittajat itsensä, sillä jutut ikään kuin leijailevat tyhjästä luettavissa, sen sijaan että ”lehdet kirjoittavat monenlaista uutista”. Näen kuitenkin, että muotoilu on jo jonkinlaista

⁴³ ”Hengailevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielessä pikkurikosten tekijöihin.” Turun Sanomat 13.10.2023

reflektointia siitä, miten monella tapaa media on kirjoittanut aiheesta ja miten toimittajat itse ovat osallistuneet tilanteen käsittelyyn.

Joskus uutista joudutaan myös täsmentämään vielä julkaisun jälkeenkin. Kuten johdannossa kuvailin, katujengi-sanasta oli pitkään myös viranomaisilla epäselvyyttä. Kun kevään 2022 jälkeen sana yleistyi, ainakin Turun Sanomien toimituksessa ryhdyttiin pohtimaan, milloin ja missä yhteyksissä sanaa voi käyttää. Parhaiten tämä tulee esiin syksyllä 2023 kirjoitetussa jutussa Paimion keskustelutilaisuudesta. Kaupungin järjestämässä tilaisuudessa ”puitiin paikkakunnalla tapahtunutta nuorisojengin häiriökäyttäytymistä, sen syitä ja puuttumisen mahdollisuuksia.” Jutun printtilehtiversiossa kerrotaan ”teini-ikäisistä koostuvasta jengistä”. Verkkolehden versiossa muotoilu on kuitenkin toinen.

Teini-ikäisistä nuorista koostuva porukka on muun muassa varastanut paimiolaisilta lapsilta ja nuorilta rahaa ja tavaroita, sekä uhkaillut, pahoinpidellyt ja nöyryyttänyt heitä. Tapahtumista on levitetty videoita sosiaaliseen mediaan. (TS 7.9.2023)⁴⁴

Verkkolehden juttua on kuitenkin päivitetty muutamaa päivää myöhemmin ja sen loppuun on tullut maininta:

Juttua päivitetty 11.9. klo 12. Korvattu sana "jengi" termillä "porukka", koska kyse ei ole esimerkiksi järjestäytyneestä katujengistä. (TS 11.9.2023)

Tässä näen paluuta aiempaan, eli siihen, miten jengi ja porukka olivat vielä 1990-luvun taitteessa käytännössä synonyymejä. Nyt kuitenkin toimittajan on täytynyt erikseen huomauttaa, ettei jengi-sana viittaa järjestäytyneeseen katujengiin. Vaikka rikokset ovat olleet rajuja, pahoinpitelyistä ryöstöihin, ei niitä käsitellä enää samaan tapaan järjestäytyneen rikollisuuden yhteydessä kuin esimerkiksi vielä keväällä 2022. Tällä kertaa ei juttuun liitetä mainintaa Helsingin katujengeistä, tai Ruotsin huumoririkollisuudesta. Kysyä sopii, eikö katujengejä mainittu tässä yhteydessä, koska kyseessä olivat kantasuomalaiset nuoret? Nyt rikollisuus oli otsikon mukaan vain ”lasten villi kesä”, joka oli ”pitkittänyt syksyn puolelle”. Jengiläisiä oli kehoitettu osallistumaan harrastuskerhoihin.

⁴⁴ ”Paimiossa keskusteltiin nuorten häiriökäyttäytymisestä.” Turun Sanomat 7.9.2023

Tämä voisi vähentää esimerkiksi Vistan koululla hengailua ja siitä aiheutuvia lieveilmiöitä. (TS 7.9.2023)

Hengailevia nuorisoporukoita ja katujengejä vertailevassa jutussa tuodaan esiin myös se, miten poliisin tunnistamat katujengit identifioituvat pääosin tietyille alueille. Paimion kaltaisessa pikkukaupungissa ryöstöt ovat ”hengailusta aiheutuvia lieveilmiöitä”.

Seuraavaksi yritän analysoida sitä, mikä merkitys lähiöillä on uutisoinnissa ja siinä, miten rikollisuudesta puhutaan jengiytymisenä. Lähiöitymiseen liittyy likeisesti myös maahanmuutto, kuten myöhemmin käyn läpi.

4.4 ”Lähiöitä ei olisi koskaan pitänyt rakentaa”

Lähiöt nousivat juuri 80- ja 90-lukujen taitteessa osaksi yhteiskunnallista keskustelua ja rikosuutisiin. Muun muassa Jarkko Rasinkangas kirjoittaa, että Suomessa on kiinnitetty lähiöalueiden fyysisen ympäristön parantamiseen huomiota jo 1980-luvulta lähtien. Rasinkankaan mukaan lähiöalueita erottaa selvimmin muista alueista sosiaalisen ympäristön kehitys, jolloin etusijalle nousevat häiriöihin ja turvattuuteen liittyvät tekijät. Samat lähiöalueet ovat muodostuneet myös etnisen eriytymisen keskittymiksi (Rasinkangas 2013, 11). Samaten Rasinkangas muistuttaa, että maahanmuutto kääntyi Suomessa selvään kasvuun 1990-luvun taitteessa, ja Turku on ollut siitä lähtien pääkaupunkiseudun jälkeen maahanmuuton suurin kohdealue Suomessa. Turussa maahanmuuttajien asumiskeskittymät ovat tilastojen valossa jopa pääkaupunkiseutua erottuvampia. Turussa maahanmuutto keskittyy edelleen Varissuolle, Lausteelle ja Halisiin. Samat alueet olivat selkeimpiä maahanmuuttajien keskittymiä jo 1990-luvulla (Rasinkangas 2014, 15).

Tämä lähiöityminen ja lähiöiden maahanmuuttopainotteinen kehityskulku näkyy myös paikallismedian uutisoinnissa. Esimerkiksi nuorten mainetta käsitelleessä jutussa vuodelta 1985 kerrotaan, miten Ilpoisissa nuorisojoukko oli kivittänyt poliiseja. Samassa jutussa muistutettiin myös lähiöistä.

Joukkoilkivalta on kuitenkin lisääntynyt uusien lähiöiden rakentamisen myötä.

Aikaisemmin käytiin kerhoissa, pelattiin jalkapalloa ja pesäpalloa tai rassattiin mopoa

kotipihalla. Nyt nuorille ei löydy tiloja, ja kadusta on tullut luontevin kokoontumispaikka, poliisi sanoo. (TS 15.6.1985)⁴⁵

Lähiöistä ei siis löydy enää tiloja, missä voisi entiseen, tervehenkiseen tapaan pelata pesäpalloa tai rassata mopoa, joten vaihtoehdoksi jää katu. Joukkoilkevallan lisääntyminen liitetään suoraan lähiöiden rakentamiseen. Katu korostuu vuonna 1989 julkaistussa uutisessa, jossa se nostettiin otsikkoon asti: ”Nuoren tie vie Hansalta Streetille”. Jutussa kerrottiin, kuinka alle 18-vuotiaiden nuorten viikonlopun vietto näkyy ja kuuluu keskustassa ja lähiöissä.

Samalla kun keskustaa valvovat poliisit pääsevät vähemmällä on lähiöissä ollut nuorten toiminta aktiivisempaa. Turun korttelipoliisien esimies Antti Ryhtän mukaan tälle syksylle on ollut ominaista yhä nuorempien lyöttäytyminen jengeihin. – Eri lähiöissä 10–14 -vuotiaat ovat perustaneet jengejä, jotka sitten tekevät näpistyksiä ja muita tihutöitä kertoo ylikonstaapeli Ryhtä. (TS 7.10.1989)⁴⁶

Jengiytyminen on johtanut lähinnä ”tihutöihin”, eikä vielä rankempaan rikollisuuteen, mutta lähiöiden vaikutus oli jo nähtävissä. 1990-luvulle tultaessa viranomaiset ja tutkijat olivatkin jo tulleet siihen tulokseen, että lähiöityminen on nuorisorikollisuuden taustalla.

Yksi uusi asia, johon poliisi Nevalan mukaan aikoo jatkossa vaikuttaa on yhdyskuntasuunnittelu. Nevalan mukaan etenkin Etelä-Suomessa on paljon lähiöitä, joita ei olisi koskaan pitänyt rakentaa. Moni alue on kuin tehty kasvualustalle epätoivottavalle kehitykselle. (TS 21.10.1992)⁴⁷

Tihutyöt ja epätoivottava kehitys ovat silti vain jotain, mitä lähiöissä tapahtuu. Lähiöitä ei koeta vielä niin vahvasti osana identiteettiä, kuin mitä 2020-luvulle tultaessa lähiöistä puhutaan. Joulukuussa 2022 Turun Sanomat uutisoi, kuinka ”Katujengille oma lähiö on kunnia-asia”. Haastatellun viranomaisen mukaan alueellinen identiteetti on jengeihin kuuluville vahva.

Kainosen mukaan alueellinen identiteetti on vahva. Jäsenet ovat joko kotoisin tietyltä alueelta, tai ovat asuneet siellä aiemmin.

⁴⁵ ”Nuoret mainettaan parempia mutta töpeksivät humalassa.” Turun Sanomat 15.6.1985

⁴⁶ ”Nuorten tie vie Hansalta Streetille.” Turun Sanomat 7.10.1989

⁴⁷ ”Nuorten rikollisuus ei ole lisääntynyt.” Turun Sanomat 21.10.1992

Alueeseen löytyy jonkinlainen kytkös, ja identiteetti on sitä alueen korostamista. [---] Kainonen ei suostu tarkemmin avaamaan, mistä alueesta tai kaupunginosasta Turun tapauksessa puhutaan.

– Koitamme välttää sitä, että kun jengi identifioituu tiettyyn alueeseen, emme auta siinä korostamisessa. Emme myöskään halua leimata tiettyjä alueita, Kainonen perustelee. (TS 16.12.2022)⁴⁸

Kainonen ei suostu avaamaan, mistä kaupunginosasta puhutaan. Toimittaja on siis asiaa kysynyt ja haluaa tuoda sen myös lukijoilleen esiin. Erityisesti rikos- ja maahanmuuttajauutisointiin liittyvässä keskustelussa ja toimittajien saamassa palautteessa korostuu usein syytökset salailusta ja peittelystä. Toimittajia tai valtamediaa laajemminkin kritisoidaan siitä, etteivät ne kerro esimerkiksi rikoksesta epäillyn etnistä taustaa. Oletus on, ettei valtamediassa haluta kertoa, mikäli tekijä on ollut maahanmuuttaja, eli maahanmuuttajien osuutta peiteltäisiin toimittajan omien poliittisten vakaumusten vuoksi tietoisesti. Tässä tapauksessa vastuu ”peittelystä” ojennetaan nyt viranomaiselle, joka ei suostu nimeämään lähiöitä. Samoin on noin kuukautta myöhemmin julkaistussa jutussa, jossa poliisilta on jälleen kerran kysytty jengien alueista.

Poliisi ei sen tarkemmin avaa, missä päin Turku jengit toimivat.

– En lähtisi sanomaan, että kyseessä on tiettyjen lähiöiden porukkaa, sillä jengeihin liittyy porukkaa ympäri Turku, Hoikkala muotoilee. (TS 1.2.2023)⁴⁹

Vajaata vuotta myöhemmin julkaistussa uutisessa lähiöjengit ja lähiöt kuitenkin nimetään:

Kaakinen kertoo, että poliisin tunnistamat katujengit identifioituvat pääosin tietyille alueille. Esimerkiksi Turun Halisissa toimivan jengin nimi on H-Block ja Espoon Leppävaarassa toimivan L-City. (TS 13.10.2023)⁵⁰

On mielenkiintoista miettiä, onko nimeämiseen päädytty siksi, että aikaa on kulunut vai siksi, että haastateltava Kaakinen ei ole poliisi, vaan tutkija. Paikallinen viranomainen oli huolissaan asuinalueiden ”leimaamisesta” ja korosti nuorten olevan ”ympäri Turku”, mutta Helsingin yliopiston tutkijalla tällaista huolta paikallisten asuinalueiden maineesta ei

⁴⁸ ”Katujengille oma lähiö on kunnia-asia.” Turun Sanomat 16.12.2022

⁴⁹ ”Turussa tunnistettu toinenkin katujengi.” Turun Sanomat 1.2.2023

⁵⁰ ”Hengaillevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielessä pikkurikosten tekijöihin.” Turun Sanomat 13.10.2023

välttämättä ole? Vuotta aiemmin toimituksessa ainakin pohdittiin, ellei jopa varmuudella tiedetty, mitkä lähiöt Turussa ovat ns. jengialuetta. Silti sitä ei vielä lehteen kirjoitettu ilman viranomaisen vahvistusta. Tutkijan tukemana lähiöt ja niiden jengit saivat nimensä. Karina Horsti kirjoittaa, kuinka toimittajat useimmiten päätyvät tarttumaan rutiineiksi muodostuneisiin, järjestäytyneisiin lähteisiin. Tähän on, kuten Horstikin kirjoittaa, kaksi pääasiallista syytä. Ensimmäisenä ovat käytännölliset syyt, kuten helppous ja nopeus – vakioviranomaiselle soittaessa toimituksessa tiedetään tai ainakin toivotaan, että tältä saa riittävän kansantajuisia vastauksia. Toinen syy liittyy kuviteltuun objektiivisuuteen. Poliisin ja tutkijoiden kaltaiset viranomaislähteet koetaan puolueettomiksi. Tällaiset lähteet pääsevät usein myös ensimmäisinä määrittelemään ja tuottamaan ensisijaisen tulkinnan aiheesta (Horsti 2005, 54). Esimerkkitapauksessa tutkija on päässyt paikallispoliisia objektiivisempaan tahona nyt nimeämään julkisuuteen lähiön.

Lähiöt nimenneessä jutussa muistutettiin myös heti seuraavassa kappaleessa, miten ”rikollisverkostot ylittävät maidenkin rajoja.” Jutussa nostettiin esiin, kuinka Ruotsissa on kuollut jengikonflikteihin ainakin 12 ihmistä syyskuun aikana. Ruotsiin vertaaminen ja niin sanottu Ruotsin tie liittyivätkin lähes alusta lähtien katujengikeskusteluun. Esimerkiksi salolainen kansanedustaja Saku Nikkanen (sd.) halusi painottaa ”määrätietoisia toimenpiteitä” jengiväkivallan torjumiseen. Nikkanen oli vierailut Ruotsissa selvittääkseen, ”miten Ruotsi päätyi 'Ruotsin tielle’”.

Merkittävin ongelma Ruotsissa on asuinalueiden eriytyneisyys toisistaan.

Nikkanen muistuttaa, että eriytyneisyyttä on Suomenkin suurissa kaupungeissa.

Salosta katsottuna lähimmät esimerkit löytyvät Helsingistä ja Turusta. – Salossakin täytyy vahtia sitä, ettei sosioekonomisesti räikeän erilaisia lähiöitä pääse syntymään.

Esimerkiksi vuokra-asumista ei saa keskittää tietyille alueille. (TS 4.10.2023)⁵¹

Lokakuussa 2023 kansanedustaja on siis huolissaan samasta asiasta, kuin poliisi vuonna 1992; lähiöitä ei pitäisi päästää syntymään. Lähiöt eivät kuitenkaan synny itsestään – kuten vuonna 1992 poliisi huomautti, lähiöt rakennettiin.

Lähiöjengit nimenneessä jutussa samaten kerrotaan, kuinka osalle varsinkin alaikäisistä nuorista katujengiin liittyminen saattaa olla tapa löytää taho tai yhteisö, johon kuulua. Tätä

⁵¹ “Vuokra-asumista ei saa keskittää.” Turun Sanomat 4.10.2023

yhteisöllisyyttä sekä ”Ruotsin tietä” käyn läpi myöhemmin samassa yhteydessä, kun puin maahanmuuttajuuden merkitystä uutisoinnissa. Näen, että maahanmuuttajuuden, lähiöitymisen sekä Ruotsiin vertailu ovat kuin saman kolmion eri sivuja.

4.5 ”Liittyy näihin maahanmuuttajajuttuihin”

Kuten siis edellä toin jo esiin, lähiöiden kautta keskusteluun nousee väistämättä mukaan myös maahanmuutto. Horsti kirjoittaa, kuinka sanasta maahanmuuttaja on tullut yleinen ja hyväksytty osa journalistista kielenkäyttöä. Käsitteellä saatetaan viitata hyvinkin heterogeeniseen ryhmään ihmisiä, joilla ei ole välttämättä muuta yhteistä kuin se, että he eivät ole syntyperältään suomalaisia (Horsti 2005, 200–201).

Turussa maahanmuuttajuus alkoi siis näkyä katukuvassa 90-luvulla. Kuten johdannossakin toin esiin, valitsemani vertailuvuosikymmen asetti suomalaismedian uuden tilanteen eteen. Maahanmuutosta oli uutisoitu ennen 1990-lukua suhteellisen vähän. Said Aden kuvailee, kuinka 1990-luvulla ”tavallisilla kansalaisilla ei ollut omakohtaista tietoa maahanmuuttajista ja turvapaikanhakijoista”. Siksi ainoa tiedonlähde vuosikymmenen alussa oli media. Samaan aikaan poliittinen tietämyskin maahanmuuttajien kotoutumisesta oli Suomessa vielä lapsenkengissään, joten Adenin mukaan medialla oli vapaat kädet tehdä omia tulkintojaan asioista (Aden 2009, 26). Adenin mukaan 1990-luvun lama kovensi asenteita maahanmuuttajia kohtaan, mutta osansa oli myös medialla. ”Kielteisiä asioita painotettiin vahvasti, ja sen seurauksena vihamielisyys, ennakkoluulot ja pelot somalialaisia kohtaan levisivät nopeasti suomalaisten keskuudessa.” (Aden 2009, 26)

Adenin työn perusteella voisi siis olettaa, että nämä laman koventamat asenteet näkyisivät myös läpikäymässäni 1990-aineistossa. Näissä teksteissä maahanmuutto kuitenkin loisti käytännössä poissaolollaan. Tämä osaltaan tuki alkuperäistä ennakko-oletustani. Seuraavassa luvussa käyn läpi tarkemmin tuota oletustani ja sitä, miten maahanmuuttajuus näkyy 2020-luvun katujengi uutisoinnissa – mitä tai kenen rikollisuutta pidetään järjestäytyneenä.

Kuten Suvi Keskinen huomauttaa Turun kaupungin maahanmuuttoa käsittelevässä tutkimuskatsauksessaan, median merkitys maahanmuuttokeskustelussa on suuri. Keskinen lisää, kuinka tutkimukset ovat tuoneet esiin monissa maissa sen, miten media on vaikuttanut keskeisellä tavalla radikaalin oikeistopopulismien kannatuksen kasvuun. ”Vaikka sanomalehdet tai television ajankohtaisohjelmat eivät suoraan toisi esiin näiden puolueiden

kantoja, niiden aihevalinnat (esimerkiksi keskittyminen maahanmuuttajien tekemiin rikoksiin) ja juttujen näkökulmat ovat saattaneet tukea populistipuolueiden viestiä”, Keskinen kirjoittaa (Keskinen 2012, 4). Karina Horstin mukaan journalismi kuvaa turvapaikanhakijoita ja dokumentoimattomia siirtolaisia usein kaksijakoisesti – joko uhkana tai uhrina (Horsti 2005, 88). Yhtäältä nämä siirtolaiset esitetään suomalaisen myötätunnon kohteina, toisaalta rajojen yli ”vyöryvinä” ja ”tulvivina” joukkoina, jotka uhkaavat järjestystä, lakia ja terveyttä. Maahanmuuttajat niputetaan jälkimmäiseen ryhmään esimerkiksi Turun Sanomien tekemässä katugallupissa, missä kaupunkilaisilta on kysytty mielipidettä katujengeistä. Kysyttäessä ei ole sen tarkemmin eritelty vastaajille, mitä tarkalleen katujengillä tarkoitetaan – tai jos näin on tehty, ainakaan sitä ei ole tuotu tekstissä esiin. Vastaajilla on kuitenkin selkeä näkemys ongelman alkujuurista.

– Liittyy näihin maahanmuuttojuttuihin. Todennäköisesti nämä ovat nuorempia ainakin täällä Turussa. Joillain tutuilla on ollut jotain kokemuksia. Pelkästään pehmeä linja ei toimi ja Amerikan linja on varmaan turhan kova. Linjan tulisi olla jotain siltä väliltä. Kovemmin pitäisi puuttua kuin mitä on tähän asti tehty, kertoo Jarmo Lehtinen, 60. (TS 27.10.2022)⁵²

Katujengit liittyvät siis ”maahanmuuttojuttuihin”, annettuna. Tarkastelemissani jutuissa tämä tuodaan esiin lähes poikkeuksetta. Kuten Vesa Heikkinen huomauttaa, rinnastaminen voi olla voimakas vallankäyttäjän valinta. Heikkisen omassa esimerkissä rinnastetaan maahanmuuttajat ja muut riehuntaan mieltyneet. Analyysini gallupissa puolestaan rinnastetaan katujengit ”maahanmuuttajajutuiksi”. Heikkisen sanoin maahanmuuttajiksi nimetty kansanryhmä leimataan ja esitetään sen jäsenet muusta väestöstä erillisenä joukkona, jolla on omat ”juttunsa” (Heikkinen 2020, 196). Karina Horsti puolestaan huomauttaa, kuinka etnisyyttä tuotetaan erilaisilla kentillä, joista journalismin kenttä on yksi keskisistä. Journalismin tuottamat etnisyydet ovat varsin merkittäviä siksi, että suomalaisten suorat kontaktit ”etnisiin vähemmistöihin ovat vähäisiä”. Kun sosiaalinen etäisyys on pitkä, sitä yleisempää ja tyypitellympää tietomme muista ihmisistä on (Horsti 2005, 33). Katugallupissa tämä mielestäni tulee esiin juuri haastateltavan vastauksessa – katujengit ovat tyypitellysti maahanmuuttajajuttuja, vaikka haastateltava ei välttämättä ole törmännyt niin katujengeihin kuin maahanmuuttajiinkaan omassa elämässään.

⁵² ”Mitä ajattelet katujengeistä?” Turun Sanomat 27.10.2022

Silti ei voi kieltää, että nuorten välillä on eroja. Muun muassa Päivi Honkatukia kirjoittaa, että maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tekemät ryöstöt lisääntyivät vuosituhannen vaihteessa. Tyypillinen Helsingissä tapahtunut ryöstö, jossa oli mukana maahanmuuttajataustaisia nuoria, oli useamman nuoren tekemä (Honkatukia 2009, 35). Ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajien rikollisuustasot olivat pojilla ja tytöillä sekä pahoinpitely- että varkausrikollisuudessa kaksin-kolminkertaiset syntyperäisiin suomalaisiin nähden (Lehti 2014, 38). Kivivuori kuitenkin huomauttaa, että näissä useamman nuoren tekemissä ryöstörikoksissa mukana saattoi olla myös kantasuomalaisia nuoria. Tätä kantasuomalaisten osuutta ei kuitenkaan läpikäymissäni jutuissa tuotu yhtä spekuloiden esiin, kuin maahanmuuttajien. Jutuissa saatettiin todeta esimerkiksi faktalaatikossa, kuinka "tekijät voivat usein olla toisen polven maahanmuuttajia", mutta kantasuomalaisuutta ei tuotu vastaavana vaihtoehtona esiin.

Järjestäytyneiden katujengien kytkös maahanmuuttajuuteen on niin itsestään selvä, että mikäli jengi paljastuu kantasuomalaiseksi, on se jo uutiskynnyksen ylittävä asia, kuten alla oleva esimerkki näyttäisi osoittavan. Perinteisesti toimituksissa ajatellaan, että uutisen on oltava kiinnostava, ajankohtainen tai yllättävä, jotta se kelpaisi uutiseksi. Alla oleva uutinen on katujengikeskustelun näkökulmasta ajankohtainen, mutta uutisen mukaan jengin tekemät rikokset sijoittuvat ”vuosien ajalle”. Yllättävää ei siten olekaan itse jengin toiminta, joka on jatkunut jo pitkään, vaan se, että jengi koostuu kantasuomalaisista.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella toimii katujengi, joka koostuu pääosin kantasuomalaisista, kertoo poliisi. Aiemmin poliisi on sanonut, että katujengit ovat pääosin maahanmuuttajataustaisten miesten muodostamia ryhmiä.

Muun muassa sosiaalisen median perusteella ryhmä leimautuu Järvenpään, ja sen nimi viittaa kaupungin postinumeroon. Rikoskomisario Jani Pulakka ei kommentoi ryhmän nimeä tai sitä, missä kaupungissa se toimii. (TS 6.1.2023)⁵³

Tällä kertaa toimittaja on päättänyt kertoa sosiaalisen median tietojen perusteella, että ryhmä ”leimautuu” Järvenpään. Mutta samaan tapaan kuin turkulaisen katujengin kohdalla, tälläkään kertaa poliisi ei kommentoi ryhmän nimeä tai kaupunginosaa. Poliisi siis kohtelee Järvenpään jengiä samaan tapaan kuin turkulaispoliisi Turun jengiä. Jutussa silti myös

⁵³ ”Itä-Uudellamaalla on pääosin kantasuomalaisista koostuva katujengi.” Turun Sanomat 6.1.2023

korostetaan, ettei tämä kantasuomalaisten jengi ole samanlainen katujengi kuin maahanmuuttajataustaisten miesten jengit.

Pääosin kantasuomalaisista muodostuvalla jengillä ei Pulakan mukaan ole selkeää johtajaa tai johtohahmoja, jotka koordinoisivat tai organisoisivat toimintaa. Muutama ihminen on kuitenkin ottanut ryhmässä suurempaa roolia.

– On sellaisia avainhenkilöitä, joiden katsotaan liittyvän suurempiin rikoksiin tai muutoin pitävän jonkinlaista valta-asemaa siellä ryhmässä, Pulakka sanoo. (TS 6.11.2023)

Selkeää johtajaa, ei ole, joka organisoisi toimintaa, mutta samaan aikaan on avainhenkilöitä, jotka pitävät valta-asemaa ryhmässä. Jengin tekemät rikokset ovat olleet väkivalta- ja huumausainerikoksia, jotka poliisin mukaan ovat ”rikollisuutta, jota on muutoinkin kytketty näihin julkisuudessa esitettyihin katujengeihin”. Jutussa myös mainitaan, kuinka jengi on tuonut esiin itseään sosiaalisessa mediassa – jälleen yksi piirre, joka liitetään vahvasti maahanmuuttajataustaisiin katujengeihin. Silti toimintaa ei luokitella organsioiduksi tai johdetuksi. Jutussa luodaan kuvaa lähestulkoon amatöörimäisestä toiminnasta, jossa ”kukaan ei ota suurempaa roolia”.

Ero on selkeä, kun uutisen kohteena on poliisinkin mukaan maahanmuuttajataustainen jengi. Lokakuussa 2023 Turun Sanomissa haastateltiin Keskusrikospoliisin erikoistutkija Petri Danielssonia.

Suurin osa jengeihin kuuluvista ihmisistä on maahanmuuttajataustaisia miehiä.

– Monet katujengeihin liitetyt henkilöt ovat olleet jo nuoruudessaan rikosaktiivisia ja syyllistyneet vakaviinkin rikoksiin, Danielsson kertoo.

Jengien rakenne on jäsentyneempi kuin nuorisoporukoiden, ja niiden harjoittama rikollisuus on vakavampaa ja suunnitelmallisempaa. Joitain katujengejä voidaan pitää järjestäytyneenä rikollisuutena. (TS 13.10.2023)⁵⁴

Rikollisuus on ”vakavampaa ja suunnitelmallisempaa”, ja joitain jengejä voidaan ”pitää järjestäytyneenä rikollisuutena”. Kantasuomalaisten jengin tapauksessa tekijät olivat 18–26-vuotiaita, jotka olivat tehneet rikoksia vuosien ajan, joten on turvallista olettaa, että hekin

⁵⁴ “Hengailevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielessä pikkurikosten tekijöihin.” Turun Sanomat 13.10.2023

olivat ”olleet jo nuoruudessaan rikosaktiivisia”. Silti kantasuomalaisten toimintaa ei pidetä järjestäytyneenä rikollisuutena, eikä heidän taustansa tuoda esiin samaan tapaan. On toki muistettava, että kantasuomalaisten jengiä koskeva uutinen kertoi vain yhden rikollisryhmän toiminnasta. Siksi pitkälle menevien päätelmien tekemisessä tai vertailussa on pysyttävä maltillisena. Mutta näen silti, että on mielenkiintoista, miten kantasuomalaisten vakiintuneen ryhmän vuosia jatkunutta toimintaa ei haluta kuvailla yhtä järjestäytyneenä, kuten vastaavan maahanmuuttajajengin.

Pentti Raittila kirjoittaa omassa, venäläisten rikollisuutta koskevassa analyysissään siitä, kuinka venäläisiä ja suomalaisia nimetään eri perustein. Venäläiset nimetään rikosuutisissa etnisen taustansa perusteella, sen sijaan suomalaiset kotipaikkansa mukaan (Raittila 2004, 251). Toinen Raittilan huomio on, että venäläisiä käsittelevissä rikosuutisissa viitataan usein järjestäytyneeseen rikollisuuteen. ”Puhe koplista, liigoista, itämafiasta ja itäseksistä kehystävät näiden nimeämisten kautta venäläisistä ja virolaisista satunnaista rikollisuutta vaarallisemman järjestäytyneen ryhmän.” (Raittila 2002, 57).

Samaa näen Järvenpään jengin tapauksessa, jossa erikseen haluttiin korostaa, ettei sen toiminta ole koordinoitua tai organisoitua. Järjestäytynyt katujengitoiminta ei kuulu suomalaisen jengin kuvaan, vaikka tunnusmerkit täytyisivätkin. Horsti huomauttaa, kuinka Raittilan havaitsemassa venäläisrikollisuuden uutisoinnissa jätetään huomioimatta rasismi, joka kuitenkin koskettaa vähemmistöjen arkea. Horstin mukaan tutkijoiden usein esiintuomat havainnot etnisten vähemmistöjen representaatioista mediassa voidaan tulkita niin, ettei media tunnista lainkaan vähemmistöjä, vaan yksinkertaisesti ohittaa ne. Media siis käsittelee aiheitaan valtaväestön näkökulmasta oletuksenaan pelkästään valtaväestöön kuuluva yleisö (Horsti 2005, 39).

On huomioitava, että toisinaan jutuissa myös muistetaan muistuttaa katujengikeskustelun rasisista sävyistä. Esimerkiksi Ruotsista oppia hakenut salolainen kansanedustaja Nikkanen halusi nostaa haastattelussaan tämän esiin.

Nikkanen korostaa, että maahanmuuttajat eivät yksin ole syyllisiä tilanteeseen vaan jengeissä on myös kantasuomalaisia. Hän haluaa lähinnä herättää asiasta avointa keskustelua.

– Ikävintä on se, miten rasismileima vaikeuttaa keskustelua maahanmuuton ongelmista. Maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat Ruotsin väkivaltatapauksissa selkeästi ylliedustettuina. (TS 4.10.2023)⁵⁵

Vesa Heikkinen huomauttaa, kuinka poliittisessa kielenkäytössä on tyypillistä erilaisten ryhmien vastakkain asettaminen. Tähän vastakkainasetteluun yhdistyy usein myös uhkakuvien rakentelu niin, että muut uhkaavat meitä. Tässä uhkapuheessa ei tarvitse erikseen määritellä, keitä ”me” olemme tai mikä on hyvää ja oikein. ”Meisyys” ja hyvyys esitetään selviöinä, itsestäänselvyyksinä. (Heikkinen 2020, 162–163). Nikkanen haluaa nyt häivyttää tätä selviötä, ja muistuttaa, että maahanmuuttajat eivät ole yksin syyllisiä. Toisin kuin aiemmassa esimerkissä, missä katujengit olivat yksiselitteisesti ”maahanmuuttajajuttuja”, jutussa halutaan muistuttaa myös kantasuomalaisesta rikollisuudesta. Samaa muistuttelua on havaittavissa jutussa, missä on haastateltu Nuorisotutkimusseuran tutkimusprofessoria.

Ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajanuoret syyllistyvät väkivaltarikoksiin lähes kolme kertaa useammin kuin suomalaistaustaiset. Suomalaistaustaisten nuorten tekemien pahoinpitelyjen määrä on kuitenkin kasvanut samassa suhteessa kuin maahanmuuttajataustaisten. (TS 13.10.2023)⁵⁶

Heikkinen huomauttaa, kuinka maahanmuuttokeskustelu on hyvä esimerkki maailman määrällistämisestä eli siitä, miten maailmaa merkityksellistetään numeroiden ja määreiden kautta. Määrällisessä kielenkäytössä yksittäiset ihmiset hukkuvat massaan ja tämä massa nähdään ongelmana. Määrät ja osuudet pienenevät tai kasvavat, mikä etäännyttää kyseessä olevia ihmisiä. Numerot ovat kuitenkin valintoja ja valinta on sekin, mihin lukuja verrataan (Heikkinen 2020, 147). Yllä olevassa esimerkissä maahanmuuttajanuorten rikokset on tarkoin määritelty ”kolme kertaa”, suomalaistaustaisten kohdalla puhutaan ”samasta suhteesta”. Vaikka tarkoitus on korostaa, että kantasuomalaisetkin tekevät rikoksia, ilmaisu jää kuitenkin epämääräisemmäksi kuin maahanmuuttajataustaisten kohdalla. Paljonko kasvua on siis ollut? Sen sijaan jutuissa muistutettiin toistuvasti katujengien olevan maahanmuuttajien asia – siis kuten katugallupissakin haastateltu turkulainen totesi.

⁵⁵ ”Vuokra-asumista ei saa keskittää.” Turun Sanomat 4.10.2023

⁵⁶ ”Hengaillevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielissä pikkurikosten tekijöihin.” Turun Sanomat 13.10.2023

Aiemmin poliisi on sanonut, että katujengit ovat pääosin maahanmuuttajataustaisten miesten muodostamia ryhmiä. (TS 6.11.2023)⁵⁷

Jutussa ei tarkemmin avata, kuka poliisiviranomainen (Turun, Helsingin vai KRP) asian on todennut ja milloin. Ajan adverbi aiemmin on riittävä – poliisi on näin todennut. Poliisin sanaa tuskin on syytä epäillä, mutta nyt lukijalle ei anneta mahdollisuutta arvioida tiedon ajankohtaisuutta tai lähteen asemaa viranomaiskentällä. Kuten aiemmin toin esiin, viranomaisten välillä voi olla suuriakin eroja, jopa kamppailuja siitä, miten ne pääsevät julkisuuteen. Tosiasia otetaan nyt annettuna, ja sitä toistetaan myös aineistoni muiden uutistekstien faktalaatikoissa.

Jäsenet täysi-ikäisiä tai täysi-ikäisyyden kynnyksellä. Monella maahanmuuttajatausta. (TS 15.3.2023)⁵⁸

Pääosa jäsenistä on nuoria ensimmäisen tai toisen polven maahanmuuttajamiehiä. (TS 9.2.2022)⁵⁹

Toimitustyö on hektistä ja yhden aiheen toistuessa toimittajalla on usein tapana vilkaista, mitä omassa lehdessä on aiemmin kirjoitettu aiheesta, jotta tekstin tuottaminen ja aiheeseen syventyminen olisi nopeampaa. Joskus vaikkapa faktalaatikoita saatetaan kierrättää jutusta toiseen – mihinpä faktat muuttuisivat, ainakaan kovinkaan nopeasti. Olen itsekin ”syyllistynyt” tähän urani aikana. Tämä toimintatapa osaltaan kuitenkin sementoi yhtä näkökulmaa – tässä tapauksessa sitä, että jengien jäsenistä ”monilla” on maahanmuuttajatausta, tai ”pääosa” on ensimmäisen tai toisen polven maahanmuuttajamiehiä. Mutta mitä tarkoittaa moni? Maahanmuuttajataustaisten ”pääosan” toistaminen häivyttää myös toisen näkökulman väkivaltaisuuksien lisääntymisestä 2020-luvun alkuvuosina – eli kantasuomalaisten roolin.

Katuväkivallan lisääntymisestä syytetään usein ulkomaalaistaustaisia nuoria. Kaakisen mukaan ulkomaalaistaustaiset nuoret ovat rikostilastoissa yliedustettuja väestöryhmäkokoonsa nähden, mutta tämä ei selitä katuväkivallan lisääntymistä.

⁵⁷ ”Itä-Uudellamaalla on pääosin kantasuomalaisista koostuva katujengi.” Turun Sanomat 6.11.2022

⁵⁸ ”Turun katujengitilanne toistaiseksi rauhoittunut.” Turun Sanomat 15.3.2023

⁵⁹ ”Myös Turkuun syntyi katujengejä.” Turun Sanomat 9.2.2022

– Vaikka ulkomaalaistaustaiset nuoret poistettaisiin tilastoista kokonaan, kasvua katuväkivaltarikoksissa olisi silti, sanoo Kaakinen. (TS 11.12.2022)⁶⁰

4.5.1 Ruotsin tie

Toin jo aiemmin esiin sen, miten nuorisoriikollisuuden uhka on nähty jo 1990-luvulla ”muualta tulevaksi”. ”Turussa ei vielä nähty” -tyyppiset otsikot kertovat, että muualla nuoriso jo tekee jotain, mutta Turun nuoriso on vielä ”kilttiä”. Sanapari Ruotsin tie nousi 2020-luvun alkuvuosina suorastaan jo mantraksi uutisteksteissä ja poliitikkojen puheissa. Vastaavaa en löytänyt 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta, vaikka muutamissa jutuissa mainittiinkin nuorisoriikollisuus ulkomailla. ”Jos maatamme verrataan muihin maihin, vaikkapa Englantiin ja jopa Ruotsiin, niin ei Suomessa varsinaista nuorisoväkivaltaa ole” (TS 17.6.1985)⁶¹, vakuutettiin vuonna 1985. Väliotsikossa asia ilmaistiin vielä suurempaan – ”Ongelma muualla, ei meillä”.

Karina Horsti kirjoittaa, kuinka mediassa jonkin uutisaiheen yhteydessä esiin nostetut esimerkit ja rinnastukset esimerkiksi maantieteellisiin ja kulttuurisiin konteksteihin toimivat metaforan tapaan (Horsti 2005, 74). Vesa Heikkinen käy läpi vastaavaa vertailua Ruotsiin puidessaan perussuomalaisten kansanedustajan Riikka Purran twiittiä joulukuulta 2019. Heikkinen kirjoittaa, kuinka Ruotsiin viitataan kaikkitietävästi maana, joka alkaa olla tilanteessa, jota ei voi enää kääntää. ”Ruotsia on perussuomalaisten puheenvuoroissa usein käytetty varoittavana esimerkkinä epäonnistuneesta maahanmuuttopolitiikasta. Myös puolueen puheenjohtaja on toistuvasti tuonut esiin Ruotsin tilanteen”, Heikkinen kirjoittaa (Heikkinen 2020, 366).

Heikkisen huomio siitä, kuinka maahanmuuttoa vastustavien teksteille on tyypillistä, että niissä sanotaan tapahtuvan tai tapahtuneen jotain pahaa Ruotsissa, eikä tuon pahan haluta toistuvan Suomessa, osuu omaan analyysiini hyvin. ”Tämäntapaisissa teksteissä tyypillisesti kuvataan Ruotsin tilanne yleistävästi ikään kuin faktuaalisesti katastrofaaliseksi (sitä se ei asiantuntijoiden mukaan ole) ja oletetaan, että Suomi on Ruotsin kaltainen maa, jossa tilanne voi kääntyä samalla tavalla pahaksi.” Omassa aineistossani tuo pelko tilanteen kääntymisestä nousee selvästi esiin. Lokakuussa 2023 sisäministeri Mari Rantanen kertoi Turun

⁶⁰ ”Katuväkivaltarikokset näkyvät tilastoissa nyt piikkimäisenä kasvuna.” Turun Sanomat 11.12.2022

⁶¹ ”Nuorisoväkivalta ei vielä pesi Suomen maankamaralla.” Turun Sanomat 17.6.1985

Sanomissakin julkaistussa STT:n haastattelussa, kuinka Suomen katujengi-ilmiössä on ”viitteitä samanlaisesta kehityksestä” kuin Ruotsissa.

– Olennaista on ottaa oppia Ruotsista, että emme jää odottamaan, emme hyssyttele tätä ilmiötä, ettemme tee sitä samaa virhettä, että jätämme huomioimatta sen kehityskulun ja olemme puuttumatta siihen.

Rantasen mukaan Ruotsin pääministeri Ulf Kristersson on todennut Ruotsin tehneen äärimmäisen epäonnistunutta maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikkaa. Rantasen mukaan se on ollut epäonnistunutta, koska Ruotsi on ottanut paljon maahanmuuttajia ja he ovat asuneet alueilla, joilla maahanmuuttajien määrä on kasvanut valtavaksi. Tämä on johtanut Rantasen mukaan yhteisöihin, jotka voivat olla hyvinkin erillisiä ruotsalaisesta yhteiskunnasta.

Avainasia on Rantasen mukaan se, että maahanmuutto, huono integraatio ja rikollisuus liittyvät yhteen. Hänen mukaansa huomiota tulisi kiinnittää ennen kaikkea maahanmuuton määrään ja laatuun. Maahanmuuton määrää ei tulisi lähteä kiihdyttämään, hän sanoi.

– Näyttää siltä, että nähtävästi siinä käy sitten kuten Ruotsilla. (TS 7.10.2023)⁶²

Rantanen ei halua ”hyssytellä” ilmiötä, mikä tuntuu varsinkin kevään 2022 aikana käydyn mediakeskustelun perusteella suorastaan oudolta väitteeltä – kymmenet jutut yksistään yhdessä maakuntalehdessä tuskin ovat hyssyttelyä. ”Avainasia” on puolestaan Rantasen mukaan se, että maahanmuutto ja rikollisuus ”liittyvät yhteen”. Asia esitetään väistämättömänä, luonnonlain kaltaisena faktana, joka Heikkistä lainatakseni etäännyttää puheen yksittäisistä ihmisistä, maahanmuuttajista ja turvapaikanhakijoista, ja heidän kohtaloistaan. Väistämättömyyden mielikuvaa korostaa Rantasen suora sitaatti, jonka mukaan ”siinä käy sitten kuin Ruotsissa”.

Tästä varomattomasta asenteesta varoitellaan myös lokakuussa julkaistussa pääkirjoituksessa, joka alkuun muistuttaa, että rikoksiin syyllistyneen edelleen vain pieni joukko nuoria Suomessa.

⁶² ”Mari Rantanen: Katujengi-ilmiössä viitteitä Ruotsin kehitykseen.” Turun Sanomat 7.10.2023

Nuorten tekemät pahoinpitelyt ja ryöstöt ovat yleistyneet myös Suomessa. Tekoihin syyllistyneen edelleen vain pieni joukko nuoria, jotka kuitenkin tekevät entistä enemmän rikoksia.

Suomessa ollaan kaukana Ruotsin uhkakuvista, eivätkä Ruotsin rikollisjengit ole keskusrikospoliisin mukaan rantautuneet Suomeen merkittävässä määrin. Uhka on kuitenkin olemassa. Suomessa toimii nuorten katujengejä, joissa viranomaisten mukaan on alle 150 varsinaista jäsentä ja parisen sataa niiden liepeillä pyörivää (HS 2.10.).

Viranomaisten on syytä olla hereillä. [---]

Jengiväkivaltaan pitää puuttua ennen kuin ongelma paisuu Ruotsin mittoihin.” (TS 3.10.2023)⁶³

Pääkirjoituksen on tarkoitus olla lehden kannanotto, joten potentiaalimuodon käyttäminen alussa (”syyllistyneen”) tuntuu varovaiselta ratkaisulta. Uutisissa kun on tuotu tavan takaa esiin viranomaistilastoja ja faktoja siitä, että rikoksiin todellakin syyllistyy vain pieni osa nuorista. Miksi siis pääkirjoituksessa valitaan potentiaali ilmaisemaan epärointiä? Halutaanko sillä luoda mielikuvaa siitä, ettei todellisuutta nuorisorikollisuuden määrästä tiedä kukaan – joten viranomaisten on ”syytä olla hereillä”, ennen kuin ongelma ”paisuu Ruotsin mittoihin.” Heikkinen muistuttaa aiemmasta suomalaisesta keskustelusta, jossa maahanmuuttajista on puhuttu virtana tai tulvana. Sana paisua on nähdäkseni osa tätä jatkumoa – nuorisorikollisuus ei ehkä tulvi, mutta paisuu kontrolloimattomasti. Samaa kontrollin puutetta on uutisessa, joka muistuttaa, että ”Rikollisverkot ylittävät maidenkin rajoja.” Järjestö on levittäytynyt Suomeen, ja asia selvisi vasta edellisviikolla.

Viime viikolla selvisi, että Ruotsissa toimiva hyvin väkivaltainen Dödspatrullen on levittäytynyt Suomeen. Rikollisverkosto on toinen Tukholman alueen jengisodan osapuolista. (TS 13.10.2023)⁶⁴

Maahanmuuton käsittelyä suomalaismediassa analysoinut Karina Horsti huomauttaa, että niin sanottu uhkakehys on tyypillistä journalismia monien muidenkin aiheiden kohdalla. Moraalipaniikkeja syntyy mediassa niin sosiaaliturvan käytöstä kuin eläinten suojelusta. Horstin analyysissä esimerkiksi turvapaikan hakijoiden lukumäärä esitetään mediassa

⁶³ ”Ruotsin väkivalta on vakava varoitus.” Turun Sanomat 3.10.2023

⁶⁴ ”Hengailevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielessä pikkurikosten tekijöihin.” Turun Sanomat 13.10.2023

ongelmana: heitä on liikaa ja heidän tulonsa vaikuttaa täysin hallitsemattomalta (Horsti 2005, 136). Esimerkkinä olevassa pääkirjoituksessa Horstin kuvailema uhkakehys tuodaan suorasukaisesti esiin toteamalla, kuinka ”Uhka on kuitenkin olemassa”, vaikka ”Ruotsin rikollisjengit eivät ole vielä rantautuneet Suomeen merkittävässä määrin”.

Tähän uhkakehykseen liittyy myös Horstin mukaan spekulointi kaaoksen jatkumisella ja pahenemisella, ellei ongelmaa saada ratkaistua. Horstin omassa analyysissä ongelmana oli muun muassa vastaanottokeskusten tilojen riittämättömyys (Horsti 2005, 136).

Katujengikeskustelussa onkin mielestäni vahvoja kaikuja Horstin analysoimasta maahanmuuttokeskustelusta, tulvineen ja rantautumisineen. Kuten Horsti kirjoittaa, luonnonkatastrofeihin viittaavien metaforien käyttö on mediassa yleistä kaikissa länsimaissa. Horsti huomauttaa omassa analyysissään, kuinka jo vähäinkin turvapaikanhakijoiden joukko saattaa laukaista ”virta”-metaforan esiin journalismissa (Horsti 2005, 86).

Esimerkkipääkirjoituksessa muistutetaan, että rikoksiin syyllistyy pieni osa nuoria, ja Dödspatrullenia käsittelevässä jutussa mainitaan vain yksi ruotsalaisjärjestö. Silti esimerkiksi Rantasen haastattelussa sisäministeri toteaa, kuinka

Hänen mukaansa huomiota tulisi kiinnittää ennen kaikkea maahanmuuton määrään ja laatuun. Maahanmuuton määrää ei tulisi lähteä kiihdyttämään, hän sanoi. (TS 7.10.2023)⁶⁵

Mikäli maahanmuuttoa ei voida padota, ei sitä ainakaan pitäisi ”lähteä kiihdyttämään”. Kansainvälisesti toimiva rikollisjärjestö tosin levittynee maiden rajojen yli, vaikka maahanmuuton laatua valvottaisiinkin.

4.6 Yhteisöllisyys

Maahanmuuttajien kotiuttamiskeskusteluun, kuten myös nuoriin, liittyy olennaisena osana myös puhe yhteisöllisyydestä. Oli yhteisö sitten liikuntaharrastuksen parissa, perhe, koulu yhteisö tai katujengi, kaikilla on tarve kuulua johonkin yhteisöön. Kuten Päivi Honkatukia ja Leena Suurpää kirjoittavat monikulttuurisista nuorisoryhmistä perheen korvikkeena, ryhmään kuulumisen ja ystävyyssuhteiden merkitystä korostava nuorisokulttuurinen ulottuvuus nousi keskeiseksi nuorten rikollisuuden selittäjäksi nuorten

⁶⁵ “Mari Rantanen: Katujengi-ilmiössä viitteitä Ruotsin kehitykseen.” Turun Sanomat 7.10.2023

omissa tulkinnoissa. Honkatukian ja Suurpään analysoimat tekijät kertovat samalla nuorten laajemmista yhteiskunnallisista jäsenyyskamppailuista (Honkatukia & Suurpää 2007, 80). Tämä tuodaan esiin myös Turun Sanomien uutisessa vuodelta 2023, jossa muistutetaan, että katujengiin liittyminen on hätähuuto.

Salakan mukaan moni nuorista kokee ulkopuolisuutta, mikä osaltaan houkuttelee jengeihin. Valtaosa jäsenistä on maahanmuuttajataustaisia.

– Nuori ei ole päässyt kiinni suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta samalla irtaantunut vanhempiensa kulttuurista. Eli hän on siinä välivaiheessa. Häntä ei oikein kiinnosta vanhempien kulttuuri, mutta hän ei myöskään ole tullut hyväksytyksi tai halunnut, syystä tai toisesta, sisälle suomalaiseen valtakulttuuriin. (TS 29.1.2023)⁶⁶

Huomionarvoista on, että jutussa nuorten puolesta puhuu tutkija. Nyt tutkijan arvailuksi jää, onko nuori itse kieltäytynyt haluamasta sisälle valtakulttuuriin, vai eikö häntä ole sinne hyväksytty. Myöhemmin analyysissäni yritän vertailla sitä, miten nuoret itse pääsivät ääneen jengiuutisoinnissa.

Salakka jatkaa haastattelussaan, kuinka nuoret hakevat katujengeistä omaa paikkaa ja yhteisöllisyyttä.

– Katujengit ovat tällöin houkutteleva paikka. Koetaan, että jengi antaa sinulle turvan, samanmielisen yhteisön, jota et muualta ole löytänyt. Monet kuvittelevat, että jengi tarjoaa seikkailua ja materialistisia etuja. Tämä perustuu mielikuviin, mitkä usein romuttuvat. (TS 29.1.2023)

Salakka puhuu sitaatissaan sinusta. Yksikön 2. persoona viittaisi lukijaan, mutta arkikielessä sillä voidaan viitata myös kehen tahansa. Muun muassa Kielitoimisto opastaa, että vaikka sinä-passiivilla haettaisiinkin viittausta kehen tahansa, ilmaus kohdistuu silti aina myös lukijaan. Tämä ristiriita saattaa jopa ärsyttää, mikäli lukija ei halua samaistua kehen tahansa – tässä tapauksessa maahanmuuttajataustaiseen katujengiläiseen – ja joutua siten puhuteltavaksi. Miksi tutkija on sitten päättänyt käyttää sinä-passiivivia? On vaikea uskoa, että Turun Sanomien lukija puhuttelusta huolimatta samaistuisi välttämättä jenginuoreen.

⁶⁶ “Katujengiin liittyminen on usein hätähuuto isommasta ongelmasta.” Turun Sanomat 29.1.2023

Päivi Honkatukia kirjoittaa, kuinka ulkopuolisuuden vaihtelevista kokemuksista voi tulla kaveripiiriä yhdistävä identiteetti, millä voi olla sekä emotionaalisesti tukea antavia että sosiaalisesta ympäristöstä eristäviä vaikutuksia (Honkatukia 2007, 83). Honkatukia kirjoittaa, kuinka nuorten omien kertomusten perusteella muihin etnisiin vähemmistöihin luokiteltaviin nuoriin saattaa muodostua hyvin läheiset ja jopa perheenomaiset suhteet (Honkatukia 2007, 82). Perheen rooli tai sen korvaaminen jengillä näkyy myös useissa aineistoni teksteissä – myös jutussa, jossa kuvaillaan Turun ensimmäiseksi nimetyn katujengin saamia tuomioita.

Kyseisessä kokonaisuudessa jengitoimintaan liittyvät nuoret ovat enimmäkseen toisen polven maahanmuuttajia. Poliisi on muun muassa ollut yhteydessä jengin piiriin lukeutuvien nuorten perheisiin ja muihin taustayhteisöihin. (TS 15.12.2022)⁶⁷

Jutun poliisi toivoo, kuinka ”poliisin vierailu perheen luo havahduttaisi ainakin osan nuorista irrottautumaan jengistä” ja palaamaan siis oikean perheensä pariin. Tässä näen kaikuja edellä käsittelemästäni vuoden 1990 jutusta, jonka mukaan kiinni jäätyään lapsi yleensä lopettaa rikosten tekemisen. 1990-luvulla ei tosin mainittu ”muita taustayhteisöjä”. Viittaus on jokseenkin avoin eikä täsmennä, mitä muita taustayhteisöjä nuorella voisi olla. Tarkoitetaanko taustayhteisöllä esimerkiksi uskonnollista järjestöä tai toimintaa, ja jos, miksi se on jätetty mainitsematta? Olisiko kantasuomalaisen kohdalla puhuttu vaikkapa kristillisistä yhteisöistä? Koska poliisi ei jutussa näitä yhteisöjä avaa, eikä toimittaja ole sen tarkemmin asiaa tiedustellut tai ainakaan juttuun kirjoittanut, tämä yhteisöjen merkitys jää arvoitukseksi.

Honkatukian tutkimilla nuorilla keskeinen kysymys on, millä tavoin tällaiseen omaehtoiseen yhteenkuuluvuuteen perustuva vastarinta ja perhesuhteiden korvaaminen tiiviillä ystävyysuhteilla tukee nuorten elämänkulkua. Honkatukian näkemys on, että viranomaiset tiedostivat tai tukivat varsin vähän tämänkaltaista yhteenkuuluvuutta (Honkatukia 2007, 83). Oman aineistoni perusteella katujengikeskustelussa viranomaiset kyllä tiedostivat tällaisen yhteenkuuluvaisuuden, ja pitivät sitä jopa yhtenä katujengien tunnuspiirteenä.

Poliisin mukaan kyse ei ole tiukasti järjestäytyneestä ryhmästä, mutta sillä on nimi ja tunnus sekä selvä ryhmäidentiteetti ja se leimautuu tiettyyn alueeseen. [---] Muun muassa näiden tunnusomaisten seikkojen perusteella ryhmän voidaan katsoa täyttävän poliisin määrittelemän katujengimääritelmän, Kainonen kommentoi. (TS 15.12.2022)

⁶⁷ “Turussa toimi katujengi jolla oli nimi ja tunnus.” Turun Sanomat 15.12.2022

Tunnusomaisia seikkoja on siis muun muassa ”selvä ryhmäidentiteetti”. Se, mikä Honkatukian mukaan voi olla nuorelle emotionaalista tukea antavaa, on poliisin silmissä katujengimääritelmä. Mielenkiintoista on, että poliisin mukaan kyseisellä nuorisoporukalla on samaan aikaan selvä ryhmäidentiteetti, mutta kyse ei kuitenkaan ole tiukasti järjestäytyneestä ryhmästä. Poliisin mukaan ryhmän voidaan katsoa täyttävän katujengimääritelmät. Poliisikaan ei siis muotoile ainakaan tässä haastattelussa asiaa tiukaksi faktaksi ilmoittamalla, että ”ryhmä täyttää määritelmän”, vaan se ”voidaan katsoa” sellaiseksi. Mielestäni tämä kertoo osaltaan siitä, kuinka hankalaa katujengikeskustelu oli varsinkin vuonna 2022, ja kuinka myös viranomaiset joutuivat hakemaan ja tasapainoilemaan määritelmien kanssa. Miten olla selvä ryhmä olematta tiukasti ryhmä?

Tätä ongelmaa käsiteltiin muun muassa Turun Sanomien jutussa joulukuussa 2022, joka kävi läpi jengitunnuksia ja sitä, miten poliisi pysyy nuorten tunnuksista perillä.

Tyypillistä sen sijaan on jengitunnusten esittely netissä. Toisin kuin perinteisemmällä järjestäytyneillä rikollisryhmillä, katujengeillä tunnuksot eivät liity vaatetukseen. Tunnuksina käytetään sen sijaan käsimerkkejä, joita esitellään juuri sosiaalisen median tileillä. [---] Videoilla ja kuvilla halutaan myös korostaa ryhmäidentiteettiä ulkopuolisille, ja hakea lisää mainetta. Siksi ryhmän jäsenet eivät välttämättä edes peittele kasvojaan tai nimiään.

– Toki merkkien näyttäminen saatetaan poliisille kiistää, ettei niitä tai jengiä ole olemassakaan. Mutta kun samat merkit toistuvat ja poliisikin osaa symboleja lukea, niin niitä on pääteltävissä kiistämisestä huolimatta, Kainonen huomauttaa. (TS 16.12.2022)⁶⁸

Jutussa erotetaan aiheena oleva katujengi ”perinteisemmästä järjestäytyneestä” rikollisuudesta, jotka vaatteidensa vuoksi tunnetaan usein myös ”liivijengeinä”. Juttu siis tekee eroa kahden erilaisen jengityypin välillä, mitä ei esimerkiksi aiemmin käsittelemässäni Mantaqa-jengiä koskevassa jutussa juuri tehty. Identiteetin korostaminen on kuitenkin tärkeää, vaikka poliisille saatetaan kiistää, ettei mitään jengiä ole olemassakaan. Mielenkiintoista olisi tietää, mitä mieltä nämä käsimerkkejä näyttävät nuoret ovat tai olivat katujengikeskustelusta – kiistivätkö he jengin olemassaolon siksi, ettei sitä tosiaan ollut, vai

⁶⁸ ”Katujengille oma lähiö on kunnia-asia.” Turun Sanomat 16.12.2022

siksi, että tiesivät niin viranomaisilla kuin mediallakin olevan vaikeuksia määritellä jengejä? Samaa ambivalenttia kuvausta on samassa jutussa myöhemmin:

Alueeseen löytyy jonkinlainen kytkös, ja identiteetti on sitä alueen korostamista. On kunniakysymys vähän uhoita ja näyttää, että me hallitaan tätä aluetta. Enkä tarkoita nyt mitään fyysistä hallitsemista. Mutta näen psyykkisen ja henkisen hallinnan osaksi sitä, vaikkei mitään fyysistä hallintaa suoritettaisikaan, Kainonen kuvailee. (TS 16.12.2022)

Alueeseen löytyy ”jonkinlainen” kytkös, mutta sitä ei hallita fyysisesti. Nuoret ”vähän uhoavat”, mutta samaan aikaan suorastaan ”hallitsevat psyykkisesti ja henkisesti”. Toimittaja ei ole joko kysynyt tai poliisi avannut, millaista tai kuinka laajaa tämä psyykkinen hallinta on, jos nuoret käytännössä ”vähän uhoavat” somevideoillaan. Poliisin kerrotaan ”kuvailevan” tätä eroa. Vesa Heikkinen kirjoittaa, että on iso valinta, mitä siteerataan ja mitä ei. Olennainen valinta on myös sitaatin esittämisen tapa, eli mikä verbi on valittu johtoverbiksi (Heikkinen 2020, 186). Virkkeen tulkinta muuttuu, mikäli kuvailemisen tilalle olisi valittu vaikkapa selventää, toteaa tai vakuuttaa. Laskisin jutussa käytetyn kuvailla-verbin Heikkisen tekemässä jaottelussa sanojaa kuvaavaksi ja samalla arvottavaksi ilmaukseksi, samaan luokkaan kuin ”lupailla, toistella, hymähtää”. Heikkinen huomauttaa, että näennäisen neutraalitkin valinnat tuottavat kantaa ottavia merkityksiä. Kuvailla-verbin käyttö kuin korostaa sitä, että poliisin näkemys on mielikuvien tasolla, ei faktaa.

Seuraavaksi käyn läpi tuota aiemmin nostamaani teemaa: miten nuoret itse pääsevät ääneen kuvailemaan jengiytymistä tai yhteisöään.

4.6.1 Nuorten oma ääni

Oma kysymyksensä on, kutsuako tässä tutkimuksessa käsiteltyjä nuorten ryhmittymiä Honkatukian (Honkatukia 2007, 49) kuvailemiksi poliittisiksi identiteeteiksi tai kokevatko he itse kaveriporukkinsa sellaiseksi. Kollektiivisesta identiteetistä voidaan kuitenkin puhua, sekä siitä, miten nuoret merkityksellistävät omaa asemaansa. Kuten Norman Fairclough kirjoittaa, on tekstiä analysoidessa syytä kiinnittää myös huomiota siihen, mitä tekstistä puuttuu (Fairclough 1997, 139). Samaten Horsti tuo tekstin puuttuvat äänet esiin analysoidessaan Slovakian romaneja koskevia uutisia. Horsti huomauttaa, kuinka media on kyvytön tuomaan turvapaikanhakijoiden näkökulmia ja ääntä julkisuuteen. Slovakian romanien tapauksessa

heitä ei useimmiten haastateltu, ja viranomaiset puhuivat heidän puolestaan (Horsti 2005, 278).

Osittain tätä kyvyttömyyttä selittää yksinkertaisesti kielimuuri. Toimituksissa tekstin takaraja on useimmiten samana päivänä, joten ellei maahanmuuttajien tai turvapaikanhakijoiden luona ole tulkkia valmiiksi, sellaista ei ehditä hankkia. En väitä, että tällä syyllä toimittajan tai median voi vapauttaa täysin vastuustaan, mutta se selittää sitä osin. Samaa äänen ja näkökulmien puutetta voidaan katsoa tapahtuvan nuorten kohdalla. Tulkin sijaan nuorten haastatteluita saattaa hankaloittaa heidän ikänsä. Esimerkiksi tehdessäni juttua ns. roadman-ilmioistä keväällä 2022, kiivaimman katujengikeskustelun aikaan, en voinut noin vain marssia nuorisotilaan jututtamaan nuoria. Nuorisotyöntekijöiltä piti erikseen varmistaa, kenellä nuorista oli vanhempiensa tai huoltajiensa lupa antaa haastattelu ja ketä sai kuvata. Vastaava nuorten suojelemiseksi tarkoitettu ”valvonta” on oman työkokemukseni perusteella lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana. Esimerkiksi STT kirjaa omissa ohjeissaan, että toimittajan on aina hankittava huoltajan suostumus, mikäli hän haastattelee alle viisitoistavuotiasta. Jos huoltajien suostumusta ei ole mahdollista saada, toimittaja voi käyttää nuorten kommentteja vain ilman tunnistetietoja (kuten nimeä tai kuvaa).

Näistä alkuasetelmista aion seuraavaksi käydä läpi sitä, miten nuorten itsensä ääni pääsee esiin mediassa – olivat kyseessä sitten 1990-luvun teinit tai 2020-luvun jengiläiset – ja onko kumpanakaan vuosikymmenenä mukana maahanmuuttajataustaisia nuoria. Vuonna 1990 uutisoitiin tapauksesta, jossa viiden nuoren jengi oli tehtaillut yhden illan aikana 80 000 markan edestä vahinkoja ilkeillä teoillaan. Jutun mukaan ”jengissä oli viisi nuorta, joista neljän elämä oli syvässä alamäessä.” Nuorista yksi oli kuitenkin irtautunut joukosta, mennyt töihin ja joutunut myöhemmin korvaamaan jengin aiheuttamat vahingot yksin. Häntä haastateltiin pääjutun yhteyteen taitetussa ns. kainalojutussa.

Pahinta on hänen mielestään se, ”ku kaverit yllyttää koko ajan reissuun”. [---] Vasta 14-vuotias nuorimies toivoo, että hän saisi hyvän ammatin. Erityisesti häntä kiinnostavat laivat. Nuorimies kuvailee lapsuuttaan ihan tavalliseksi. Koulussakin meni ekaluokka hyvin, mutta sitten alkoivat vaikeudet ”kun se ope alko syyttää kaikesta turhasta koko ajan”. Alkoi koulupinnaaminen, tehtiin kaverin kanssa myymälänäpistyksiä jne. (TS 1.8.1990)⁶⁹

⁶⁹ ”Kaverit yllyttää koko ajan reissuun.” Turun Sanomat 1.8.1990

Vaikka juttuun oli siis jututettu nuorta itseään, hänelle ei jutussa anneta yhtäkään sitaattia vuorosanaviivalla (ajatusviivalla, lainausviivalla), kuten 80 000 euron korvauksista kertovassa pääjutussa haastatetuille varatuomarille. Teinin puheet on laitettu lainausmerkkeihin. Kuten Vesa Heikkinen huomauttaa, lainausmerkeillä osoitetaan, että osa tekstistä on suoraa lainausta – mutta onko kyseessä todellakin suora lainaus, vai onko lainaaja muokannut tekstiä? (Heikkinen 2020, 235) Koska teinin puheita ei ole merkitty sitaatiksi viivalla samaan tapaan kuin varatuomari, liene turvallista olettaa, ettei teinin puhe ole myöskään samaan tapaan suora lainaus kuin varatuomarin kommentit. Teini pääsee kirjaimellisesti samalle viivalle varatuomarin kanssa ainoastaan Pikatentti-väliotsikolla merkityssä osiossa. Siinä häneltä on kysytty lyhyitä yhden, kahden sanan kysymyksiä.

Poltatko – Joo, kyllä.

Onko sulla tyttöystävää? – Ei nyt.

Käytätkö alkoholia? – Emmää. (TS 1.8.1990)

Samanlaisia kysymyksiä on kaikkiaan kolmelta, lyhkäisiä vastauksia samoin. Toimittaja korostaa joko tahtomattaan tai tahallisesti sitä, että haastateltavana on nuori: ”Onko sulla tyttöystävää?” on tuttavallinen, nuorekkaamman oloinen tapa kysyä asiaa kuin ”Onko sinulla tyttöystävää?”. Nuoren suora ääni oli häivytetty myös paria vuotta aiemmin tehdyssä juttukokonaisuudessa, jossa jälleen kerran nuoren haastattelu oli ns. kainalojuttuna, viranomaisten puhussa pääjutussa. Tällä kertaa nuoren puhetta ei ollut edes tulkinnanvaraisissa lainausmerkeissä.

Päähenkilömme nimi on esimerkiksi Simo. Kolmetoistavuotiaana hän alkoi liikkua ryhmässä. Se ei ollut mikään jengi, koska sillä ei ollut johtajaa. Kavereiden kanssa tehtiin kaikenlaista kivaa, varsinkin iltaisin ja viikonloppuisin. [---] Ryhmässä Simo oli suosittu, keksihän hän aina kaikkea älytöntä tekemistä. Maine levisi, Simosta tuli pian koko koulun pelle, toimija, joka sähläsi ja sai aikaan. [---] Alkoholi tuli kuvaan mukaan. Juopottelu oli nuoren hätähuutoa epäselvästä ja ristiriitaisesta tilanteesta. (TS 7.10.1989)⁷⁰

⁷⁰ ”Simo vapautuu pian vankilasta.” Turun Sanomat 7.10.1989

Tarina on täysin toimittajan, eli aikuisen näkemys tilanteesta. Ilman suoria sitaatteja on vaikea tietää, onko teini-ikäinen ”Simo” esimerkiksi osannut analysoida omaa juomistaan ”häätähuudoksi epäselvässä tilanteessa”, vai onko se toimittajan tulkintaa Simon juomisen syistä. Kuin hälventääkseen lukijan huolta siitä, onko Simo oikeasti antanut haastattelun tai mitä hän on kertonut, juttu päättyy: ”Tarina ei ole kuvitteellinen, vain päähenkilön nimi on keksitty”. Väärän nimen käyttäminen oli ehkä ollut keino saada ”Simo” haastatteluun ylipäätään. Nimettömänä puhuvia lähteitä ei toimituksissa käytetä mielellään, juuri sen vuoksi, ettei lukijalla ole mahdollisuutta arvioida lähteen uskottavuutta tai olemassaoloa. Nimettömyyteen saatetaan silti turvautua, mikäli se takaa jutun syntymisen. Sen sijaan suorien sitaattien puuttuminen etäännyttää nuorta vain entisestään, jopa niin, että toimittajan on vakuutettava, ettei tarina ole vain sepitettä. Toisin kuin aiemmin esimerkiksi nostamassani äidin haastattelussa, ”Simon” tapauksessa ei ole kuvaakaan osoittamaan, että Simo on todella olemassa.

Kuvattomuus tai nuorten puute kuvissa on nähtävissä myös 2020-luvun uutisoinnissa. Kun puhutaan nuorisorikollisuuden kaltaisesta ilmiöstä, on kuviin vaikea laittaa tunnistettavia kasvoja, jottei kuvien henkilöitä leimattaisi rikollisiksi. Siksi kuvissa pääsevät esiin tutkijat, poliisit tai nuorisotyöntekijät, ”puhuvat päät”. Esimerkiksi elokuussa 2023 Turun Sanomat ”jalkautui”, kuten toimituksissa todetaan, kauppakeskus Hansan nuorisotilaan jututtamaan nuoria itseään viime aikojen väkivaltaisuuksista.

Haastatellut nuoret kertovat keskustassa liikkuvan vaarallisia porukoita.

– Heidät tunnistaa. Kaikki tietää ne. Se on se yks porukka, joka tappelee usein, eräs nuori kertoo.

– Burger King ja Halosen parkkihalli Kristiinankadulla voivat olla turvattomia paikkoja. Ne hengaa siellä, sanoo toinen nuori.

Haastatellut eivät tunne henkilöitä, mutta tunnistavat heidät.

– Ne kaikki pukeutuu samalla tavalla. Samat tyytit viettävät aikaa keskustassa, sanoo kolmas nuori. (TS 2.8.2023)⁷¹

Nuoret eivät pääse jutussa esiin edes etunimillään, vaan heidät on numeroitu. Hekään eivät tunne tappelijoita henkilökohtaisesti, mutta tunnistavat heidät. Lukija ei pääse tunnistamaan haastateltuja lainkaan. Kuvituksena jutussa on esimerkiksi tunnistamaton poliisi näyttämässä

⁷¹ ”Nuorten mukaan tappelut keskustassa ovat ’perus Turku-meininkiä’ – ’Kaikki tietää ne’.” Turun Sanomat 2.8.2023

virkamerkkiään. Jos kuvassa on nuori tai nuoria, he ovat tunnistamattomia. Elokuun toinen päivä vuonna 2023 Turun Sanomat julkaisi kuvan, joka on otettu kauppakeskus Hansan ylimmiltä kerrostasanteilta. Kuvassa erottuu terävinä kolme nuorta hahmoa, muiden ohikulkijoiden ollessa epätarkkoja ja sumeita. Ylhäältä päin nuorista näkee vain heidän päälakensa ja vaatteensa, mutta nuoriksi heidät voi päätellä esimerkiksi kuulokkeista, repuista ja lippalakeista.

Lokakuun 10. päivä 2023 lehti julkaisi kuvan jokirannan kävelykadulta, jossa on jälleen suurin osa jalankulkijoista sumeina, joko liian lähellä tai liian kaukana terävyysalueelta. Terävänä erottuu vain selvästi lapsen tai teini-ikäisen kokoinen hahmo, joka kävelee pois päin kuvaajasta. Vaaleisiin olohouhuihin ja tummaan toppatakkiin pukeutuneella nuorella on huppu päässään, joten kasvoja ei näy sitäkään vähää, mitä ensimmäisessä kuvassa. Kaikissa kuvissa on nuori tai nuoria, mutta passiivisena, tunnistamattomana. Ainoa poikkeus on juttu, jossa on samaten vierailtu Hansan nuorisotilassa. Siinä nuoret ovat päässeet itse poseeraamaan kuvassa – tosin kasvottomina, jälleen. Nuoret poseeraavat kameralle, yksi kahta muuta edempänä, mutta he ovat peittäneet kasvonsa nostamalla oikean kätensä kasvoilleen. Vasen käsi on kaikilla samaan tapaan housujen kauluksessa. Etummaisella nuorella on vielä lippalakki päässään peittämään identiteettiä entisestään. Nuoret ovat tunnistamattomia.

En tässä analyysissä keskity tämän enempää juttujen kuvitukseen, sillä pääpaino on tekstin tuottamissa mielikuvissa. Halusin kuitenkin tuoda esiin lyhyesti sen, miten vaikea nuorten itsensä on päästä esiin heitä koskevissa (rikos)uutisissa, ja miten vähän tuolloinkaan mukana ovat maahanmuuttajataustaiset nuoret.

5 Johtopäätökset

Aineistoni perusteella vaikuttaisi siltä, että paikallismedian jengiuutisoinnissa eri vuosikymmenillä on selviä eroja, vaikka käsitellyt rikokset ja niiden tekijät ovat samantyyppisiä ja -ikäisiä. Kuten johdannossani toin esille, yhteiskuntatieteilijä Anna Rastaaan mukaan nopeat yhteiskunnalliset muutokset vaikeuttavat ilmiöiden nimeämistä (Rastas 2019, 103). Rastas käytti esimerkkinään n-sanaa, millä viitattiin vielä 1990-luvulla afrikkalaisiin ja heidän jälkeläisiinsä. Jengi-sana ei luonnollisestikaan ole ollut yhtä loukkaava kuin n-sana, mutta näen, että sanan käyttöyhteys ja merkitys on muuttunut samaan tapaan kuin Rastaaan esimerkki. Analyysini perusteella koen, että samaa nopeaa, tai ainakin jokseenkin nopeaa yhteiskunnallista muutosta on havaittavissa myös jengi-sanankäytössä. Ensinnäkin sana katujengi ilmestyi hyvin nopeasti keväällä 2022 median käyttöön. Aineistoni perusteella näyttäisi myös siltä, että sanalla jengi on erilaisia sävyjä sen mukaan, puhutaanko jengeistä 90-luvulla vai 2020-luvulla.

Osaltaan tähän saattaa vaikuttaa laajempi yhteiskunnallinen muutos siitä, miten Suomessa puhutaan lapsista ja nuorista. Kuten Niina Mäntylä kirjoittaa, lapset ja nuoret ovat yhteiskunnan jäseniä ja mukana sen toiminnassa monin eri tavoin. Lapsi on yksilö, mutta toisaalta heillä on aina jonkinlainen sidonnaisuus myös huoltajiin ja muihin kasvattajiin. Lapset ja nuoret muokkaavat yhteiskuntaa, mutta toisaalta yhteiskunta ympäristönä muokkaa lapsia ja nuoria. Alle 18-vuotiaiden osallistumisesta puhuttaessa ei aina havaita, että oikeudellisesti osallistuminen tapahtuu eri tasoilla (Mäntylä 2011, 7). Ei siis ole merkityksetöntä, puhutaanko jengiuutisoinnissa lapsista vai nuorista. Aineistoni perusteella jutuissa nousee esiin esimerkiksi samat vaatimukset rikosten seuraamuksista, mutta silti 90-luvulla puhuttiin suoraan lapsista. Toiminta oli rajua ja rikokset kovia, mutta silti ei puhuttu järjestäytyneestä rikollisuudesta. Miksi järjestäytyminen tuli niin vahvasti mukaan 2020-luvulla, jopa silloin kuin viranomaiset kiistivät? Teinejä ei nähty enää lapsina vaan aikuisten tapaan toimivina järjestäytyneinä aktiivisina toimijoina.

En tässä tutkimuksessa ota laajemmin kantaa siihen, onko yhteiskuntamme suhtautuminen lapsuuden ja nuoruuden häälyvään rajaan muuttunut muutoinkin kuin vain uutisteksteissä. Yksi selittävä tekijä aineistoni perusteella saattaisi kuitenkin olla maahanmuutto. Kuten edellä toin esiin, muun muassa Said Adenin mukaan 1990-luvun lama kovensi asenteita maahanmuuttajia kohtaan (Aden 2009, 26). Mediassa kirjoitettiin muun muassa

somalialaisista kriittiseen tapaan. Silti nuorisoa koskevassa rikollisuudessa maahanmuutto ei näy vielä 90-luvulla uutisteksteissä. Yksi tekijä on luonnollisesti rikollisuuteen syyllistyneiden nuorten tausta – kuten aiemmin toin esiin, maahanmuuttajanuorten osuutta 2020-luvun rikoksista ei voi pyyhkiä pois.

Silti selvää on, että esimerkiksi vuoden 2015 pakolaisaalto ja sitä aiemmat vaalit muuttivat puhetapaa myös mediassa. Kielitieteilijä Norman Fairclough puhuu luonnollistumisesta; tiedostamattomasta prosessista, jolla muodostetaan mielikuvia ihmisryhmistä toiston avulla (Fairclough 1997, 136). Kuten aiemmin toin esiin, media on useille ainoa yhteys maahanmuuttajiin, joten näiden mielikuvien ja toistojen kautta luodaan todellisuutta. Aineistoni perusteella maahanmuuttajat katujengiläisinä otetaan annettuna, ja viranomaisten lausahdusta ”useimmiten maahanmuuttajataustaisia” toistellaan muun muassa faktalaatikoissa. Sen sijaan katujengiläisyyttä vähätellään tai jopa kiistetään heti, kun tekijöinä ovat muuten katujengiläisyyden täyttävät, mutta taustaltaan kantasuomalaiset rikolliset. Susanna Haapasalmi selvitti pro gradu -tutkielmassaan juuri vuoden 2015 pakolaiskriisin vaikutuksia eri kaupunkien, mukaan lukien Turun turvallisuustilanteeseen. Hänen mukaansa turkulaisten vastaajien mielissä turvallisuus heikkeni kriisin alkuvaiheessa hetkellisesti muun muassa epäselvän tilanteen takia. Ihmiset olivat huolissaan, sillä tarkkaa tietoa ei ollut, kuinka paljon turvapaikanhakijoita loppupeleissä saapuisi Turkuun. Pelkoa aiheutti myös yksittäistapausten laaja uutisointi (Haapasalmi 2020, 62–63). Näen, että paikallisen turkulaismedian katujengiuutisoinnissa on kaikuja juuri tästä kriisistä ja samanlaisesta epätietoisuudesta ja huolesta – kuinka paljon katujengejä on Turussa? Mistä ne saapuvat Turkuun?

Kun tähän yhdistää muun muassa Suvi Keskinen huomion siitä, että aiemmin vain nettisivustoilla ja keskustelupalstoilla viljelty rasismi siirtyi vähitellen vuoden 2009 eurovaalien jälkeen myös lehtien sivuille ja haastatteluihin (Keskinen 2009, 33) alkaa mielestäni aueta se, miksi jengeistä kirjoitettiin niin hanakasti ”vakavampana” rikollisuuden muotona kuin vielä aiempina vuosikymmeninä. En väitä, että toimittajat olisivat tietoisesti erityisen rasistisia tai ”maahanmuuttokriittisiä” kirjoittaessaan laajemmin maahanmuuttajataustaisista katujengeistä kuin yksittäisten kantasuomalaisten nuorten rikoksista. Mutta kuten Mari Maasilta kirjoittaa artikkelissaan *Perinteinen ja sosiaalinen media ruokkivat toinen toisiaan*, uutisjournalismissa on viime vuosina tapahtunut muutoksia. Kiinnostavuus on noussut tärkeimmäksi uutiskriteeriksi ja kiinnostavia uutisia tarjoavat sellaiset henkilöt ja ilmiöt, jotka ovat jo muutenkin kaikkien huulilla. Tässä tapauksessa ilmiö

on maahanmuuttajataustaiset nuoret ja rikollisuus. Kuten Maasilta toteaa, suomalaiset toimittajat eivät välttämättä erityisemmin arvosta verkon keskustelupalstoja, mutta niitä seurataan ja niistä poimitaan kansalaisia kiinnostavia näkökulmia ja aiheita juttuihin (Maasilta 2012, 50).

Tähän törmään myös omassa työssäni viikoittain, ellei päivittäin. Jos jokin asia nousee puheenaiheeksi jodelissa, facebookissa, tiktokissa, sitä ”penkaistaan” jotta selviää, onko jutussa aineksia uutiseksi. Muun muassa Pentti Raittila kirjoittaa, kuinka journalistin omat tietoiset tai tiedostamattomat asenteet saattavat vaikuttaa jutuissa esiintyvien toimijoiden kontekstointiin ja siihen, ketkä pääsevät jutussa ääneen. Useimmiten lähteiden ja puhujien valinnan taustalla ovat kuitenkin rutiinit, sattumat ja kireiden työaikataulujen asettamat rajoitukset (Raittila 2004, 309).

Näen, että niin sosiaalisen median kielenkäytön ja puheenaiheiden valuminen niin sanottuun perinteiseen mediaan, vuoden 2009 vaalien ja 2015 pakolaiskriisin aiheuttama maahanmuuttovastaisuuden nousu sekä toimittajien omat, arkiset toimintatavat vaikuttavat siihen, miten nuorisorikollisuus muuttui nuorten ”hölmöilystä” vakavaksi otettavaksi, järjestäytyneeksi rikollisuudeksi, joka uhkaa ”laajeta” myös Turkuun.

Aineistoni tuorein osio yltää vain vuoden 2023 loppuun. Tätä tutkielmaa tehdessäni kevään 2024 aikana olen ollut havaitsevinani viitteitä siitä, että niin Turun Sanomissa kuin muissakin lehdissä katujengikeskustelu ja -uutisointi on saanut nyt erilaisia sävyjä. Esimerkiksi tammikuussa 2024 Turun Sanomissa julkaistiin niin sanottu näkökulmakirjoitus katujengeistä.

Viime syksynä roihahtaneessa katujengikeskustelussa oltiin ymmärrettävästi huolissaan Suomen ajautumisesta Ruotsin tielle. [---] Riskiin katujengien yleistymisestä Suomessa pitää suhtautua vakavasti. Samalla on hyvä pitää mielessä, että kaikki nuorisojoukkioit eivät rötöstele eivätkä kaikki rikoksia tekevät porukat ole kiinteästi järjestäytyneitä katujengejä. Yhteiskunnallisen keskustelun kannalta olisi eduksi, jos määrittelyjä varten löydettäisiin riittävän yhtenäiset ja selkokieliset kriteerit.

Oma lukunsa ovat ihan tavallisten teinien nuoruuden huumassa tekemät toilailut ja vahingonteot, joilla ei ole mitään tekemistä rikoshyödyn tavoittelun kanssa.

Kananmunien viskominen ikkunoihin tai ilotulitteiden räjäyttely postilaatikoissa on

paheksuttavaa, mutta kaukana organisoidusta rikollisuudesta. Joukossa joskus tyhmyys tiivistyy. Niin on aina ollut ja niin on aina oleva. (TS 31.1.2024)⁷²

Tekstissä puhutaan teinien toilailuista, joka on kaukana organisoidusta rikollisuudesta. Tämä on samanlaista kuvausta nuorisorikollisuudesta kuin aineistoni uutisleikkeissä 1990-luvulta. Huomionarvoista on myös se, että tällä kertaa jutun yhteydessä julkaistussa faktalaatikossa (kuva 1) oli jätetty aiemmin toistettu ”useimmiten maahanmuuttajataustaisia” -lause pois.

Näin poliisi määrittelee

- Katujengit ovat useasta henkilöstä koostuvia vakiintuneita ryhmiä, jotka harjoittavat rikollista toimintaa.
- Tyypillisiä piirteitä: verkostomaisuus, nuori ikärakenne, huume- ja väkivaltarikollisuus.
- Usein yhteys tiettyyn kaupunginosaan.
- Sosiaalisella medialla ja populaarikulttuurilla merkitystä maineen rakentamisessa.
- Katujengiläisyyttä ei ole määritelty rikoslaissa, mutta jäsenyys voi olla tuomiossa koventamisperuste.

Kuva 1. Kuvakaappaus Turun Sanomien nettilehdestä. Turun Sanomat 31.1.2024.

Kuten Pentti Raittila kirjoittaa, journalistin olisi hyvä pystyä myös itsereflektioon – yhtäältä kulttuuristen myyttien, ajattelumallien ja ideologioiden, toisaalta oman työn rutiineihin liittyvien mekanismien tiedostamiseen. Raittila tutki venäläisistä ja virolaisista kirjoitettuja (rikos)uutisia. Hän huomauttaa, että journalistiset tekstit tulevat osaksi yhteistä ”kulttuurista arkistoamme” siitä, miten ajattelemme ja puhumme venäläisistä tai virolaisista – tai oman tutkielmani kohdalla nuorista ja maahanmuuttajista. Raittila korostaa, että journalismilla on keskeinen merkitys kulttuurin muistimme uusintamisessa (Raittila 2004, 306–310). Koen, että 2022 ja 2023 aikana käydyn katujengiuutisoinnin osalta toimituksissa kannattaneekin käydä pieni itsereflektiokeskustelu ja pohtia, miten osallistuimme yhdessä suomalaisten kulttuurisen muistin rakentamiseen. Vaikka kattavaa vastausta siihen, miksi katujengiuutisointi lähti niin nopeasti nimeämään jokaisen nuorisoporukalla tehdyn rikoksen mahdolliseksi järjestäytyneeksi rikollisuudeksi ei ehkä tässä työssä saatukaan, uskon, että sain ainakin pieneltä osin selvitettyä taustalla olleita tekijöitä ja toimintatapoja.

⁷² “Tutkimustieto turkulaisista jenginuorista hätkähdytti, mutta tämän takia paniikkiin ei ole syytä.” Turun Sanomat 31.1.2024

Lähteet

Tutkimuskirjallisuus:

Aden, Said (2009). Ikuisesti pakolaisina? Maahanmuuttokeskustelu Suomen somalialaisten näkökulmasta. Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas & Salla Tuori (toim.) *En ole rasisti, mutta...* Tampere: Vastapaino.

Charpentier, Pehr (1968). *Nuorisohuoltajan normikriisi*. Huoltaja 19/1968.

Fairclough, Norman (1997). *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino, 1997.

Haapasalmi, Susanna (2020). *Pakolaiskriisin vaikutukset kuntien kokonaisturvallisuuteen Suomessa. Näkökulmana kokonaisturvallisuuden hallinta Oulussa, Kauhavalla ja Turussa*. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Heikkinen, Vesa (2020). *Tekstianalyysi. Miksi kielellisillä valinnoilla on merkitystä?* Helsinki: Gaudeamus.

Honkatukia, Päivi & Niemi, Hannu (2009). Maahanmuuttajataustaisten nuorten rikollisuus. Teoksessa Janne Kivivuori (toim.) *Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus: Suomessa tehdyn tutkimuksen ja sen katvealueiden kartoitusta*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Honkatukia, Päivi & Suurpää, Leena (2007). *Nuorten miesten monikulttuurinen elämäntilanne ja rikollisuus*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Horsti, Karina (2005). *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016). *Diskurssianalyysi: teoria, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Jones, P.E. (2006). *Why there is no such thing as "critical discourse analysis"*. Sheffield: Hallam University.

Kaakinen, Markus & Näsi, Matti (2021). *Nuorisoriikollisuuden esiintyvyys ja tekomäärät 1995–2020*. Kriminologia, 1. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Keskinen, Suvi (2009). Pelkkiä ongelmia? Maahanmuutto poliittisen keskustelun kohteena. Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas & Salla Tuori (toim.) *En ole rasisti, mutta...* Tampere: Vastapaino.

Keskinen, Suvi (2012). *Maahanmuutto ja erilaisuus suomalaisen yhteiskunnan hankauskohtina*. Turku: Turun kaupungin kaupunkitutkimus- ja tietoyksikön tutkimuskatsaus 3/2012.

Kivivuori Janne (2014). Teoksessa Lehti, Martti et al. *Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Lehti, Martti (2014). Teoksessa Lehti, Martti et al. *Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä*. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Maasilta, Mari (2012). Perinteinen ja sosiaalinen media ruokkivat toinen toisiaan. Teoksessa Mari Marisilta (toim.) *Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit*. Tampere: Tampereen yliopisto

Magd, Noora (2023). *Kavereista 2020-luvun liivijengeihin?* Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Mäntylä, Niina (2011). Lasten ja nuorten osallistumisen oikeudelliset ongelmat. Teoksessa Niina Mäntylä (toim.) *Lapset ja nuoret yhteiskunnan toimijoina*. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Raittila, Pentti (2002). *Etnisyys ja rasismi journalismissa*. Tampere: Suomen journalistiliitto.

Raittila, Pentti (2004). *Venäläiset ja virolaiset suomalaisten Toisina*. Tampere: Tampereen yliopisto 2004.

Rasinkangas Jarkko (2014). *Maahanmuuttajien asumisen keskittyminen Turussa*. Turku: Turun kaupungin tutkimuskatsauksia 3/2014.

Rasinkangas, Jarkko (2013). *Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Tutkimus asumisen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä*. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Rastas, Anna (2013). Nimeämisen politiikka ja rasismin rajaamat sosiaaliset suhteet. Teoksessa Lehtonen, Mikko (toim.) *Liikkuva maailma*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Rastas, Anna (2019). The emergence of race as a social category in Northern Europe. Teoksessa Philomena Essed, Karen Farquharson, Kathryn Pillay ja Elisa Joy (toim.) *Relating Worlds of Racism*. Cham: Palgrave Macmillan.

Tarjamo, Kerttu (2000). *Häiriön hallintaa hyvinvointivaltiossa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Verkkolähteet:

Helsingin Sanomat 14.3.2023: ”*Helsingin poliisi: Katujengeistä tuli normaali ilmiö*”, kaupunki.

<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000009450994.html>

Suoninen, Eero (2021). Diskurssianalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>. [Viitattu 9.12.2023.]

Valtioneuvosto. *Hallitusohjelma Vahva ja välittävä Suomi*.

<https://valtioneuvosto.fi/hallitukset/hallitusohjelma#/>

Yle 26.9.2023: ”*Tämä lähiö ei ole vielääkään toipunut 1990-luvun lamasta*”, asuminen.

<https://yle.fi/a/74-20051869>

Yle 8.10.2023: ”Tällainen on uusi järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi epäilty Mantaqa: rahanpesua, huumekauppaa, viranomaisten röyhkeää uhkailua”, uutiset.

<https://yle.fi/a/3-12133334>

Liitteet

Liite 1. Tutkimusaineisto 1980–1993

TURUN SANOMAT (TS)

TS 18.12.1980: ”*Lasten rikokset poliisin tietoon, länkkärit varkaiden suosiossa*”, uutiset.

TS 23.4.1981: ”*Yhä useampi varas on alle 15-vuotias*”, uutiset.

TS 28.5.1983: ”*Nuorisjoukolle sakkoja ja vankeutta varkauksista*”, uutiset.

TS 10.7.1983: ”*Vankeutta ja sakkoja Virkkalan nuorisojengille*”, uutiset.

TS 15.6.1985: ”*Nuoret mainettaan parempia mutta töpeksivät humalassa*”, uutiset.

TS 17.6.1985: ”*Nuorisoväkivalta ei vielä pesi Suomen maankamaralla*”, uutiset.

TS 7.8.1988: ”*Liian pitkä tutkintavankeus*”, uutiset.

TS 7.10.1989: ”*Nuoren tie vie Hansalta Streetille*”, uutiset.

TS 7.10.1989: ”*Simo vapautuu pian vankilasta*”, uutiset.

TS 28.2.1990: ”*Lapsijengin kaljaralli taas Turussa*”, uutiset.

TS 14.3.1990: ”*Lapsirikollisen äiti vaatii: Ensimmäisestä rikoksesta heti telkien taakse*”, uutiset.

TS 13.4.1990: ”*Poliisille ehdotetaan laajempia oikeuksia kuulustella lapsia*”, uutiset.

TS 18.7.1990: ”*Lapsi tutkintavankeudessa 9 kk:n aikana kuusi kertaa*”, uutiset.

TS 1.8.1990: ”*Kaverit yllyttää koko ajan reissuun*”, uutiset.

TS 30.10.1990: ”*12-vuotias puukotti kasvoihin Lahdessa*”, uutiset.

TS 17.10.1991: ”*Oli vain pakko hakata joku*”, mielipide.

TS 20.10.1991: ”*Nuorisohuliganismin kovat kasvot*”, mielipide.

TS 30.10.1991: ”*Rikosvastuun ikärajaa halutaan alentaa*”, uutiset.

TS 1.11.1991: ”*Pokka ei alentaisi rikosvastuun ikärajaa*”, uutiset.

TS 21.10.1992: ”*Nuorten rikollisuus ei ole lisääntynyt*”, uutiset.

TS 17.1.1993: ”*Lapsi ei ole nuorisirikollinen*”, uutiset.

TS 6.12.1993. ”*Nuorten rikoskierrettä vaikea katkaista*”, uutiset

TS 3.10.1993 ”*Tyttökaverit kymmeneltä kotiin ja sitten lähdetään keikalle*”, uutiset.

Liite 2. Tutkimusaineisto 2018–2024

TURUN SANOMAT (TS)

- TS 21.1.2018: ”Suomen tilannetta seurataan tarkasti – Suomen jengitilanne Ruotsia huomattavasti parempi”, uutiset.
- TS 10.1.2022 ”Onko Turkuun syntymässä katujengejä?”, uutiset.
- TS 9.2.2022: ”Myös Turkuun syntyi katujengejä – Mantaqa-jengillä ote ryhmittymiin, värvää rap-musiikkia ihannoivia teinejä”, uutiset.
- TS 5.3.2022: ”Pääsyytetyille vaaditaan vuosien vankeustuomioita katujengijutussa”, uutiset.
- TS 10.3.2022: ”Arviolta joka kymmenes alaikäinen uusii rikoksensa”, uutiset.
- TS 6.9.2022: ”Turun keskustan turvallisuutta kehitetään yli 70 toimenpiteellä – lisää järjestyksenvalvontaa ja poliisin läsnäoloa sekä nuorille oleskelutiloja”, uutiset.
- TS 10.10.2022: ”Kärkäs nuorisoideologia verhoutuu tummaan tikkiliiviin”, uutiset.
- TS 25.10.2022: ”Ruotsi yrittää katkaista jengiväkivallan kierteen ja patoaa maahanmuuttoa”, uutiset.
- TS 27.10.2022: ”Mitä ajattelet katujengeistä?”, uutiset.
- TS 6.11.2022: ”Onko Turkuun syntymässä katujengejä? Kaupunki ja poliisi selvittävät asiaa”, uutiset.
- TS 11.12.2022: ”Katuväkivaltarikokset näkyvät tilastoissa nyt piikkimäisenä kasvuna”, uutiset.
- TS 15.12.2022: ”Turussa toimi katujengi jolla oli nimi ja tunnus”, uutiset.
- TS 16.12.2022: ”Katujengille oma lähiö on kunnia-asia”, uutiset.
- TS 6.1.2023: ”Itä-Uudellamaalla on pääosin kantasuomalaisista koostuva katujengi”, uutiset.
- TS 29.1.2023: ”Katujengiin liittyminen on usein hätähuuto isommasta ongelmasta”, uutiset.
- TS 1.2.2023: ”Turussa tunnistettu toinenkin katujengi”, uutiset.
- TS 15.3.2023: ”Turun katujengitilanne toistaiseksi rauhoittunut”, uutiset.
- TS 2.8.2023: ”Nuorten mukaan tappelut keskustassa ovat ”perus Turku-meininkiä” – ”Kaikki tietää ne””, uutiset.
- TS 7.9.2023: ”Paimion keskusteluillassa vastuutettiin vanhempia”, uutiset.
- TS 2.10.2023: ”Ruotsin väkivalta on vakava varoitus – rikollisjengien toimintaan on puututtava ajoissa”, pääkirjoitus.
- TS 4.10. 2023: ”Vuokra-asumista ei saa keskittää”, uutiset.
- TS 7.10.2023: ”Mari Rantanen: Katujengi-ilmiössä viitteitä Ruotsin kehitykseen”, uutiset.
- TS 13.10.2023: ”Hengailevat nuorisoporukat sekoittuvat aikuisten mielissä pikkurikosten tekijöihin”, uutiset.
- TS 13.10.2023: ”Juristiliitto vaatii kovempia rangaistuksia alle 15-vuotiaita rikolliseen toimintaan värväville”, uutiset.

TS 31.1.2024: ”*Tutkimustieto turkulaisista jenginuorista hätkähdytti, mutta tämän takia paniikkiin ei ole syytä*”, pääkirjoitus/kolumni.